

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Studijní program: 6208 B Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Role WTO při řešení mezinárodních obchodních sporů

Vedoucí bakalářské práce

Ing. Lucie Tichá, Ph.D.

Autor

Eva Umancová

2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Role WTO při řešení mezinárodních obchodních sporů vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v přehledu použité literatury.

V Českých Budějovicích 18.4.2008

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Lucii Tiché, Ph.D. za odborné vedení a za cenné rady, které mi při zpracování bakalářské práce předala. Současně děkuji Bc. Petře Písaříkové za součinnost a poskytnuté informace.

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Literární přehled	4
2.1 Seznámení s WTO	4
2.1.1 GATT a WTO	5
2.1.2 Organizační struktura	6
2.1.3 Funkce a cíle WTO	7
2.1.4 Přijímání rozhodnutí ve WTO.....	7
2.1.5 Obchodní kola	8
2.1.6 Základy multilaterálního obchodního systému.....	9
2.1.7 Mezinárodní obchod	12
2.1.8 Postavení České republiky ve WTO	12
2.2 Urovnávání sporů.....	13
2.2.1 Řešení sporů pod GATT/WTO	13
2.2.2 Orgán pro řešení sporů	14
2.2.3 Řešení sporů	15
2.2.4 Odvolání.....	16
2.2.5 Lhůty	17
2.2.6 Rozhodnutí	18
3. Metodika, cíl a hypotézy práce	19
3.1 Metodika práce.....	19
3.2 Cíl práce	19
3.3 Hypotézy práce	20
4. Vlastní práce	21
4.1 Banánová válka.....	21
4.1.1 Pozadí sporu	21
4.1.2 Průběh sporu	24
4.1.3 Zhodnocení činnosti WTO v rámci Banánové války	30
4.1.4 Dopady Banánové války	32
4.2 Spor o ocel	33
4.2.1 Pozadí sporu	33
4.2.2 Průběh sporu	34
4.2.3 Odvetná opatření Evropské Unie	37
4.2.4 Zhodnocení činnosti WTO v rámci sporu o ocel	38
4.2.5 Zhodnocení činnosti WTO v rámci sporu o ocel WT/DS260.....	40
4.2.6 Dopady sporu o ocel	41
4.3 Spor nejméně rozvinuté země.....	42
4.3.1 Zhodnocení činnosti WTO v rámci sporu WT/DS306	43
4.4 Statistický přehled sporů.....	44
4.4.1 Předmět sporů	45
4.4.2 Spory dle protistran	46
4.4.3 Spory České republiky u WTO	47
4.5 Možnosti řešení sporů.....	48

5. Závěr	51
6. Summary	53
7. Přehled použité literatury	54

1. Úvod

Bakalářská práce na téma „Role WTO při řešení mezinárodních obchodních sporů“ se zabývá problematikou, která úzce souvisí s mezinárodními obchodními vztahy. WTO (World Trade Organization, Světová obchodní organizace) je jednou z významných světových institucí, která se snaží pozitivně ovlivnit celosvětový hospodářský vývoj, aniž by narušila odlišnosti jednotlivých kultur a národů. To vše za použití vzájemně uznávaných dohod a principů.

Lidská činnost, v důsledku dělby práce, specifickému přístupu k různým výrobním zdrojům, rostoucím výnosům z rozsahu, komparativní výhodě a dalším faktorům je velmi rozmanitá. Každá země se tak stává jedinečnou a každá tak přináší světu nové možnosti a perspektivy. Zmíněná jedinečnost a bohatství z ní vyplývající, však nemusí využít pouze daná země, ale díky vlivu mezinárodního obchodu, může být přeneseno i na ostatní národy. Význam tohoto poselství roste zvláště v dnešní době, kdy se světu stále více a více otevírají nejen asijské trhy. Myšlenka liberalizovaného mezinárodního obchodu byla zásadní i pro vznik Evropské unie a tedy i pro Českou republiku.

Světová obchodní organizace, která se opírá o multilaterální obchodní systém, jež je určen mnoha mnohostrannými dohodami, však nemůže zaručit hladké řešení mezinárodně obchodní problematiky. Každá země disponuje vlastní autonomií ve svém rozhodování a i přes dohodnuté principy, může omezit či poškodit svoji obchodní politikou jinou zemi. V minulých dobách podobné rozepře vedly k hospodářskému útlumu a četným válkám. V současné době je možné řešit tyto spory nejen diplomatickou cestou, ale případně i v rámci WTO. Nabízí se otázka, jakými způsoby jsou spory u Světové obchodní organizace řešeny a jakými možnostmi obrany a ochrany se může bránit země, která je postižena obchodní politikou jiného státu.

Odpověďmi nejenom na výše uvedené otázky, se zabývá tato bakalářská práce, ve které je analyzován a vyhodnocován vznik a průběh některých sporů, jež se odehrávaly na půdě Světové obchodní organizace. Jedna z podstatných částí bakalářské práce pojednává o možnostech řešení situace, kdy obchodní politika členské země WTO byla v rozporu s dohodnutými principy, a porušila tak práva českého podnikatelského subjektu. Nedílnou součástí jsou základní informace o Světové obchodní organizaci.

2. Literární přehled

2.1 Seznámení s WTO

Podepsáním Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (The World Trade Organization, WTO) v Marrakeši dne 15. dubna 1994 bylo završeno mnohaleté úsilí o doplnění a přeměnu Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) v mezinárodní organizaci, která byla zřízena od 1. ledna 1995. (Peer, F., 2006)

Tato Dohoda byla následně projednána Parlamentem České republiky, ratifikována prezidentem republiky a publikována ve Sbírce zákonů č. 191/1995.¹

WTO je mezivládní organizace, členy nemusí být vždy státy, ale i jednotná celní území (tedy celní unie nebo přímo celní území). (Peer, F., 2006)

Světový hospodářský systém, který vznikl po druhé světové válce, byl v mnoha ohledech novým začátkem. Odrážel jak novou politickou realitu - rozdělení světa na Východ a Západ - tak tvrdou zkušenost 30. let. Na Západě odrážel nový hospodářský řád ekonomickou i politickou dominanci USA, které měly ekonomický i technologický potenciál a politickou vůli být tím, kdo povede ostatní na cestě k novému řádu.

Institucionální základ nového řádu formálně vznikl na konferenci v americkém Bretton Woods, kde byly vytvořeny charty pro Světovou banku a Mezinárodní měnový fond. Byl zde také návrh na vytvoření Mezinárodní obchodní organizace (The International Trade Organization, ITO), o níž se jednalo odděleně.

V roce 1945 vznikla Organizace spojených národů. V roce 1946 přijal její podřízený orgán, Hospodářský a sociální výbor, rezoluci o návrhu charty Mezinárodní obchodní organizace. Zatímco se konala jednání o chartě ITO, dohodla se skupina zemí na potřebě okamžitého snížení cel. USA převzaly iniciativu při přípravě dokumentu o Všeobecné dohodě o clech a obchodu. Následné diskuze mezi 23 státy na setkání

¹Ministerstvo financí České republiky. *WTO – Světová obchodní organizace* [online]. c2005, [citováno 2008-02-11]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xml/meo_wto.html.

v Ženevě daly vzniknout soustavě vzájemných snížení cel, která byla kodifikována jako GATT. Dohoda měla být krokem na cestě k založení ITO.

ITO ale nakonec nikdy nevznikla. Havanská konference 1947 - 1948 sice ustavila chartu ITO, ale rozpory mezi USA a Británií o rozsahu pravomoci navrhované ITO vůči jednotlivým vládám znemožnily její ratifikaci.

Na druhé straně, GATT byla mnohostrannou dohodou, nikoli organizací, která by vyžadovala od smluvních stran dodržování určitých mezinárodních obchodních pravidel.

GATT, která měla původně fungovat pod záštitou ITO, se nakonec stala hlavním fórem pro mezinárodní obchodní jednání. Sekretariát v Ženevě se stal stálým orgánem spravujícím GATT. Cílem GATT je snížit míru ochranných obchodních opatření a zajistit poctivé a rovné obchodní dohody mezi státy. (Pechlát, J.,2002)

GATT se tak stala jediným multilaterálním nástrojem regulujícím mezinárodní obchod od roku 1948 až do založení WTO v roce 1995.

Počátkem osmdesátých let Všeobecná dohoda o clech a obchodu už zjevně dále nesouvisela s realitou světového obchodu tak, jako ve 40. letech. Světový obchod se stal daleko více komplexním a důležitým, než před 40 lety: globalizace světové ekonomiky byla v plném proudu, obchod ve službách – nepokrýván GATT pravidly – byl hlavním zájmem více a více zemí a mezinárodní investice expandovaly. Tyto a další faktory přesvědčily členy GATT, že by se měli pokusit o nové úsilí o posílení a rozšíření multilaterálního systému. Toto úsilí mělo za následek Uruguayské kolo, Marakéšskou deklaraci a vytvoření WTO.²

2.1.1 GATT a WTO

Hitzgerová (2003) spatřuje rozdíly mezi GATT a WTO, zatímco GATT obsahovala souhrn pravidel, byla mnohostrannou dohodou, WTO je trvalou organizací. GATT měla prozatímní základ, i když ji vlády považovaly za trvalý závazek, ale ve

² World Trade Organization Information and Media Relations Division. *Understanding the WTO* [online]. c2007, [citováno.2007-10-31]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf.

WTO jsou závazky plné a trvalé. GATT obsahovala pravidla o obchodu se zbožím, avšak WTO zahrnuje navíc obchod službami, obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví a další.

GATT byla mnohostrannou dohodou, ale od konce 70. let byla sjednána řada dohod platným jen mezi určitými státy. Ve WTO jsou však dohody mnohostranné a závazné pro všechny; výjimku tvoří dohody vícestranné, Systém urovnání sporů u WTO je rychlejší a pružnější, znemožňuje blokování rozhodnutí.

2.1.2 Organizační struktura

Dle Peera (2006) je nejvyšším orgánem WTO Konference ministrů, scházející se jednou za dva roky. Rozhoduje o jakýchkoli otázkách týkajících se mnohostranných obchodních dohod.

V období mezi konferencemi řídí WTO Generální rada, která se skládá z představitelů jednotlivých členských zemí. Má v zásadě stejné pravomoci jako Konference ministrů.

Jednotlivými oblastmi obchodu se zabývají pracovní orgány, jako jsou např. Rada pro obchod se zbožím, Rada pro obchod se službami, Rada pro obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví. Výkonnými orgány jsou jednotlivé výbory a pracovní skupiny, které se zabývají jednotlivými specializovanými součástmi obchodu (např. výbory pro zemědělství, pro přístup na trh, sanitární a fytosanitární opatření, technické překážky obchodu, subvence a vyrovnávací opatření, antidumping, celní hodnocení, pravidla původu zboží, licence, investiční opatření a ochranná opatření, pro obchod a rozvoj a další).

Sekretariát WTO poskytuje administrativní a technické zázemí uvedeným orgánům. V čele sekretariátu stojí generální ředitel WTO, volený členy na 4 roky. V současné době vykonává tuto funkci francouzský zástupce Pascal Lamy (bývalý komisař EU pro obchod). Sídlem WTO je Ženeva.

2.1.3 Funkce a cíle WTO

Hitzgerová (2003) zmiňuje i cíle WTO:

- úsilí o zvýšení životní úrovně;
- dosažení plné zaměstnanosti;
- rostoucí úroveň reálného důchodu;
- zvýšení výroby a obchodu zbožím;
- úsilí, aby se rozvojové země podílely na růstu mezinárodního obchodu;
- koncepce trvalého rozvoje;
- ochrana životního prostředí a další.

WTO má organizovat mezinárodní obchodní vztahy v souladu se závaznými pravidly, prozkoumávat obchodní politiky členů a usilovat o efektivní urovnávání obchodních sporů. Má rovněž spravovat všechny dohody v rámci WTO, sloužit jako fórum pro obchodní vyjednávání, poskytovat technickou pomoc a výcvik pro rozvojové země a spolupracovat s mezinárodními organizacemi.

2.1.4 Přijímání rozhodnutí ve WTO

Šroněk (1999) vystihl proces přijímání rozhodnutí ve WTO: „Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace výslovně uvádí, že WTO zachová praxi přijímání rozhodnutí cestou konsensu, založenou GATT 1947. Podle této praxe se má za to, že příslušný orgán přijal řešení v otázce, o níž jednal cestou konsensu, jestliže se žádný člen přítomný jednání, během něhož bylo přijato rozhodnutí, nepostaví výslovně proti navrženému řešení. Pokud není možné dosáhnout shody pro konsensus, existují pravidla pro hlasování. Zásadou je „jedna země, jeden hlas“, v čemž je podstatný rozdíl ve srovnání s Mezinárodním měnovým fondem nebo Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj, kde se hlasuje podle podílů.“

2.1.5 Obchodní kola

Nejdůležitějšími událostmi v historii GATT/WTO je úspěšná série vyjednávacích kol, která vedla k postupnému snižování cel a novým závazkům k další liberalizaci obchodu. Od vzniku GATT bylo úspěšně uzavřeno osm kol jednání.

Jednání v prvních šesti kolech byla zaměřena výhradně na snižování celních sazeb. Mezi tato kola patří: Ženevské (1947), Annency (1948), Torquay (1950), Ženevské (1956), Dillon (1960-1961) a Kennedyho kolo (1964-67).

Sedmé kolo vyjednávání, Tokijské (1973-1979) se už zabývalo nejen dalším snižováním cla, ale také různými netarifními překážkami obchodu. Výsledkem bylo uzavření série různých dohod, které nejen rozšiřovaly základní principy GATT, ale týkaly se i nových témat. Tyto dohody ovšem nebyly multilaterální. Byly závazné jen pro ty země, které je podepsaly.

Osmé kolo vyjednávání, Uruguayské, je zřejmě nejvýznamnější v historii WTO, a to nejen pro to, že trvalo ze všech nejdéle (1986-1993), ale zejména pro výsledky, které z něho vzešly:

- byla založena WTO;
- všechny dohody, které uzavřely smluvní strany, byly zaštitěny pod WTO, a tak všechny členské země WTO nyní musí jednat v souladu s těmito dohodami (tzn. nejsou závazné jen pro ty, co dohodu podepsaly, viz tokijské kolo);
- bylo uzavřeno několik nových dohod: GATS, TRIPS, TRIMs, AoA, ATC;
- sestaveno DSU³, tzn. byly vytýčeny jasné a konkrétní procesní kroky a termíny pro urovnání sporů.

V roce 2001 se na ministerské konferenci v Dauhá členské země shodly na spuštění nového kola vyjednávání.⁴

„Toto kolo bylo započato při zasedání WTO v katarském Dauhá - hovoří se proto o Katarském či Dauhá kole jednání WTO. K ústředním tématům tohoto kola patří

³ Dispute Settlement Understanding, Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů

⁴ Asian Development Bank. *General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)/WTO History* [online]. c2008, [citováno 2008-02-11]. Dostupné z: <<http://www.adb.org/Documents/Others/OGC-Toolkits/WTO/wto0100b.asp>>.

prosazování myšlenky udržitelného rozvoje a liberalizace světového obchodu s důrazem na jejich význam pro odstraňování chudoby.“ (Moravec, M., 2005)

Dauhá kolo mělo být ukončeno koncem roku 2004, ale WTO nyní plánuje konečné jednání mezi svými 151 členskými zeměmi před koncem roku 2008.⁵

2.1.6 Základy multilaterálního obchodního systému

WTO dohody jsou rozsáhlé a komplexní právní texty, zahrnující širokou škálu aktivit. Zabývají se: zemědělstvím, textilním zbožím a oblečením, bankovníctvím, telekomunikacemi, vládními nákupy, průmyslovými normami a bezpečností produktu, předpisy o hygieně stravy, duševním vlastnictvím atd. Avšak jednoduché, základních principy fungují skrz všechny tyto dokumenty. Tyto principy jsou základem multilaterálního obchodního systému.⁶

Nediskriminace

MFN status

Doložka nejvyšších výhod (Most-favoured-nation status, MFN status) je princip rovného zacházení, který vyžaduje, aby člen jednal se všemi spolučleny stejně. Například, pokud člen i sníží cla členovi j na t_j^i , pak MFN status vyžaduje, aby cla člena i byla snížena jakémukoliv dalšímu členovi k na $t_k^i = t_j^i$. Pokud člen povolí jinému členovi určitý stupeň přístupu na trh, patentové ochrany nebo snížení požadavku procentního vlastnictví při přímém investování, MFN status požaduje aby to samé jednání bylo povoleno všem ostatním členům. (Bond, Ching, Lai 2003)

MFN status – „národní zacházení“ (National treatment)

Výrobky dovážené i vyráběné v tuzemsku mají požívat stejného zacházení, alespoň od té doby, kdy zahraniční zboží vstoupí na trh.. To samé by mělo být aplikováno na zahraniční a domácí služby, na zahraniční a místní ochranné známky,

⁵ Forbes.com Inc. *DAVOS WTO ministers hope for April breakthrough* [online]. c2008, [citováno 2008-01-31]. Dostupné z: <<http://www.forbes.com/markets/feeds/afx/2008/01/27/afx4578653.html>>.

⁶ World Trade Organization Information and Media Relations Division. *Understanding the WTO* [online]. c2007, [citováno 2007-10-31]. Dostupné z: <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf>.

autorská práva a patenty. Princip „národního zacházení“ (tzn. stejné zacházení jak se zahraničním, tak s tuzemským zbožím) je součástí všech třech hlavních dohod WTO (Článek 3 Všeobecné dohody o clech a obchodu, Článek 17 Všeobecné dohody o obchodu službami a Článek 3 Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví), ovšem v každém je princip vykládán poněkud odlišně.

„Národní zacházení“ se uplatňuje od okamžiku, kdy výrobek, služba nebo předmět práv duševního vlastnictví vstoupil na daný trh. Proto tedy vyměření cla na dovoz zboží není porušením principu „národního zacházení“, a to i přesto, že v tuzemsku vyráběné produkty žádné podobné dani/clu nepodléhají.⁷

Liberalizace

Obchodní liberalizace, volně definovaná jako pohyb směrem k volnějšímu obchodu skrz redukci cel a jiných bariér, je zpravidla chápána jako hlavní hnací síla za globalizací. Prudce vzrůstající tok zboží a služeb napříč národními hranicemi je nejvíce viditelným aspektem vzrůstající integrace globální ekonomiky posledních desetiletích. (Lee, E., 2005)

Předvídatelnost

Někdy příslibem nezvyšování obchodních bariér může být tak důležité jako její snižování, protože slib dává obchodům jasný náznak jejich budoucích příležitostí. Se stabilitou a předvídatelností jsou investice povzbuzeny, pracovní místa vytvořena a spotřebitelé si mohou plně užívat výhod konkurenčního prostředí –volby a nižších cen. Multilaterální obchodní systém je pokus vlád vytvořit obchodní prostředí stabilní a předvídatelné.

Propagace čestné konkurence

Pravidla nediskriminace – MFN status a národní zacházení – mají za účel zajistit rovné podmínky obchodu. To samé mají zajistit pravidla, která se zabývají dumpingem (vývoz zboží za cenu nižší než náklady za účelem dosažení podílu na trhu) a dotacemi. Pravidla se snaží pokrýt komplexní problematiku, tzn. určit co je a není rovné zacházení

⁷ World Trade Organization Information and Media Relations Division. *Understanding the WTO* [online]. c2007, [citováno.2007-10-31]. Dostupné z: <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf>.

a jak mají reagovat vlády, zejména při uvalování dodatečných importních cel, které mají kompenzovat škodu vzniklou neférovým obchodem. Mnoho dalších dohod WTO se snaží podporovat volnou hospodářskou soutěž: v zemědělství, v oblasti duševního vlastnictví, služeb atd. Dohoda o veřejných zakázkách (plulaterální dohoda, protože je podepsána jen několika členy WTO), rozšiřuje pravidla obchodu u tisíců státních entit v mnoha zemích.

Větší prospěšnost pro méně rozvinuté země

Přes dvě třetiny členů WTO tvoří rozvojové země a země tranzitivních ekonomik. Během 7,5 let, kdy probíhalo Uruguayské kolo, více než 60 těchto zemí samostatně implementovalo programy vedoucí k liberalizaci obchodu. Zároveň byly rozvojové země a tranzitivní ekonomiky v tomto kole vyjednávání více aktivní a měly i větší vliv, než kdykoliv předtím a to platí i o následujícím kole v Dauhá. Na konci uruguayského kola byly rozvojové země připraveny převzít většinu povinností, které mají vyspělé ekonomiky. Dohody jim však určily tranzitivní období, během kterého se měly postupně přizpůsobit složitějším a přísnějším pravidlům a principům WTO – zejména těm nejchudším a nejméně rozvinutým zemím. Ministerským rozhodnutím se v závěru Uruguayského kola určilo, že země, které jsou na tom „lépe“ mají zrychlit implementaci zpřístupnění svých trhů pro zboží z nejméně rozvinutých zemí a poskytnout jim zvýšenou technickou podporu. Později pak vyspělé země přestaly uvalovat na importy z nejméně rozvinutých zemí cla i kvótní omezení, a to téměř na veškeré dovozy z těchto zemí. Přesto, WTO a její členové stále prochází těžkým „učícím se“ procesem. Současná rozvojová agenda Dauhá zahrnuje i potíže a překážky, kterým stále čelí rozvojové země při implementaci dohod z Uruguayského kola.⁸

⁸ World Trade Organization Information and Media Relations Division. *Understanding the WTO* [online]. c2007, [citováno.2007-10-31]. Dostupné z: <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf>.

2.1.7 Mezinárodní obchod

Mezinárodní obchod je jednou z forem mezinárodně ekonomických vztahů a rozumí se jím především oběh zboží, které překračuje hranice státu. Clo je peněžitá dávka, která je vybírána při přechodu zboží přes celní hranici, tzn. při dovozu, vývozu nebo průvozu zboží. Vybírání cel a poplatků plní rozpočtovou, fiskální funkci, může regulovat vnitřní trh a vnější směny zboží. (Průša, P., 2006)

Vybíraná částka cla se počítá dle celní sazby, neboli tarifu. Platnost celních sazeb může být omezena obdobím (zpravidla kalendářním rokem), ale také množstvím zboží, které může být za určenou celní sazbu dovezeno. Tento nástroj obchodní politiky je obvykle nazýván „celní kvóta“. (Klabouchová, I., 1995)

2.1.8 Postavení České republiky ve WTO

Československo bylo zakládajícím členem GATT a nikdy z organizace nevystoupilo, i když se do r. 1989 aktivně nezapojovalo do její činnosti. Po rozdělení na Českou republiku a Slovenskou republiku se oba státy staly členy GATT. Česká republika je zakládajícím členem WTO. Dohody a ujednání WTO jsou základním smluvním rámcem, v němž realizujeme svou obchodní politiku, a to i po vstupu do Evropské unie.

Po 1. květnu 2005 se změnilo postavení České republiky ve WTO. Nadále zůstává členským státem, v souladu se zásadami společné obchodní politiky EU však přestala samostatně jednat a vystupovat. EU je z hlediska zásad WTO považována za celní unii, za EU vystupují ve WTO zástupci Evropské komise. Společné přístupy EU k jednání WTO jsou formulovány v Bruselu, příp. na koordinačních schůzkách v Ženevě. (Peer, F., 2006)

2.2 Urovnávání sporů

Jedním z výsledků Uruguayského kola se stalo Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů (Dispute Settlement Understanding, DSU). Ujednání je základním pilířem mnohostranného obchodního systému a vztahuje se na Dohodu o zřízení WTO, mnohostranné obchodní dohody (tj. Mnohostranná dohoda o obchodu zbožím, GATS, TRIPS) a na vícestranné obchodní dohody. V Ujednání se konstatuje, že „systém řešení sporů WTO je zásadním elementem pro zajištění bezpečnosti a transparentnosti mnohostranného obchodního systému“, který „poslouží ochraně práv a závazků, vyplívajících pro členy z dohod“ tvořících součást WTO. (Šroněk, I., 1999)

Systém je založen na jednoduše stanovených pravidlech s časovými rozvrhy pro dokončení případu. První předpisy byly vytvořeny skupinou odborníků (panelem) a schváleny (nebo odmítnuty) celým WTO členstvím.

Spory ve WTO jsou v podstatě o porušených slibech. Členové WTO odsouhlasili, že jestliže budou mít dojem, že spolučlenové porušili obchodní pravidla, použijí multilaterální systém řešení sporů, namísto toho, aby přijali jednostranná opatření. To znamená, že musí nést následky odsouhlasených postupů, procedur a respektovat rozsudky.

Spory nastávají, když jedna země přijme opatření obchodní politiky nebo přijme opatření, které jedna nebo více spolučlenů považuje za narušení WTO dohod, nebo zklame v plnění povinností. Třetí skupina zemí může vyjádřit svůj zájem v případě a užívat některých práv.

2.2.1 Řešení sporů pod GATT/WTO

Postup řešení sporů existoval již pod GATT, ale neměl pevné časové rozvrhy, předpisy byly jednodušeji blokovány a mnoho případů se táhlo dlouhý čas bezvýhodně. Země, prohrávající případ, blokovala přijetí rozhodnutí, protože za GATT procedury mohlo být toto rozhodnutí přijato pouze konsenzem, a to znamenalo že jednotlivé námitky mohly blokovat toto rozhodnutí. Nyní jsou rozhodnutí automaticky

přijata, jestliže zde není konsenzus na odmítnutí tohoto rozhodnutí, a tak každá země, která chce blokovat rozhodnutí musí přesvědčit ostatní členy WTO (včetně jejich protivníků), aby sdíleli její názor.

Uruguayské kolo dohod představilo více strukturované postupy s jasněji stanovenými stupni v procesu. Zavedlo větší kázeň pro časovou délku případu, za kterou měl být případ vyřešen, flexibilními mezními termíny zasazenými do různých stupňů procesu. Dohoda zdůraznila, že rychlé vyřešení je nezbytné, jestliže má WTO fungovat efektivně.

Ačkoliv mnoho z těchto procedur se podobá soudu nebo tribunálu, tak preferovaným řešením pro zainteresované země je projednání vlastních problémů a jejich řešení samostatně. Prvním stupněm je proto konzultace mezi zainteresovanými vládami a dokonce i když případ postoupí na další stupně, tak konzultace a zprostředkování smíru je stále ještě možné.⁹

2.2.2 Orgán pro řešení sporů

Schopnost urovnávat mezinárodní spory se závaznou autoritou odlišuje Světovou obchodní organizaci od většiny mezivládních organizací. Dohoda o pravidlech a procedurách při urovnávání sporů dává WTO nebývalou schopnost řešit obchodní konflikty mezi státy a udělovat penále a kompenzace zainteresovaným stranám.

Urovnávání sporů je řízeno Orgánem pro řešení sporů (Dispute Settlement Body, DSB). DSB má pravomoc ustavovat panely, přijímat zprávy panelů a odvolacích orgánů, udržovat dohled nad implementací rozhodnutí a doporučení, schvalovat odklad ústupků a jiných závazků. Systém urovnávání sporů má za úkol řešit spory jasným výkladem pravidel mezinárodního obchodního systému – nemůže tedy vytvářet a vyhlašovat pravidla nová.¹⁰

⁹ The World Trade Organization. *Trading into the Future* [online]. c2001, [citováno.2007-10-31]. Dostupné z: <http://www.wto.org/english/res_e/download_e/tif.pdf>

¹⁰ Prague model of United Nations. *WTO Urovnávání obchodních sporů v rámci WTO* [online]. c2008, [citováno.2007-10-31]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/soubory/student-summit/ke_stazeni/WTO/fs_wto_urovnvani_sporu.pdf>

2.2.3 Řešení sporů

Prvním stupněm je konzultace, před přijetím jakéhokoliv dalšího opatření si země ve sporu musí spolu promluvit, aby viděly, zda-li mohou urovnat své rozpory samy. Pokud neuspějí, mohou také požádat Generálního ředitele WTO, aby zprostředkoval nebo zkusil pomoci jakýmkoliv dalšími způsoby.

Druhý stupněm je ustanovení skupiny odborníků. Pokud se nezdaří konzultace, žalující strana může požádat o ustanovení panelu. Žalovaná země může jednou blokovat vytvoření skupiny odborníků, ale pokud se Orgán pro řešení sporů sejde podruhé, ustanovení již nemůže být dále blokováno (jestliže zde nedojde ke konsenzu proti ustanovení panelu).

Panely jsou podobné soudům. Ale narozdíl od normálního soudu, účastníci panelu jsou obvykle vybíráni při poradě s oběma stranami sporu. Pouze pokud se dvě strany nemohou dohodnout, poté účastníky panelu jmenuje Generální ředitel WTO.

Panel se skládá ze tří (eventuálně pěti) znalců z různých zemí, kteří zkoumají důkazy a rozhodují kdo má pravdu a kdo se mýlí. Zpráva panelu je převzata Orgánem pro řešení sporů, který může zprávu odmítnout jedině konsenzem. Pro každý případ mohou být účastníci panelu vybráni ze stálého seznamu dobře kvalifikovaných uchazečů nebo odjinud. Vykonávají funkci dle svých individuálních schopností. Nemohou přijmout pokyny od jakékoliv vlády.

Oficiálně, panel pomáhá Orgánu pro řešení sporů vynést rozhodnutí nebo doporučení. Ale protože zpráva panelu může být odmítnuta pouze konsensem Orgánu pro řešení sporů, rozhodnutí panelu se dá obtížně zvrátit. Závěry panelu mohou být na základě dohod citovány.¹¹

Dohoda dále popisuje způsob práce panelu. Hlavní fáze jsou následující:

Před prvním slyšením: všechny strany sporu písemně představí panelu svůj případ.

První slyšení: Argumenty stěžovatele (stát) a obhajoby: stěžovatel (nebo stěžovatelé), protistrana (stát) a ti, kteří oznámili, že jsou na sporu nějakým

¹¹ World Trade Organization Information and Media Relations Division. *Understanding the WTO* [online]. c2007, [citováno.2007-10-31]. Dostupné z: <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf>.

způsobem zainteresování (tzv. třetí strany), předkládají panelu své argumenty v průběhu prvního slyšení panelu.

Vyvracení důkazů: Zúčastněné země předloží písemně své námitky vůči důkazům předloženým protistranou a ústně je pak prezentují na druhém zasedání panelu.

Experti: Pokud některá ze zúčastněných stran použije ve své argumentaci vědecké či technické důkazy, může panel konzultovat tyto záležitosti s experty, případně ustavit skupinu expertů, kteří vypracují poradní zprávu.

První návrh: Panel předloží popisnou (tj. faktickou a argumentační) část své zprávy oběma stranám sporu, přičemž jim poskytne dva týdny na zpracování případných připomínek. Tato zpráva prozatím neobsahuje zjištění a závěry.

Předběžná zpráva: Následně panel předloží oběma stranám svoji předběžnou zprávu, a to včetně zjištění a závěrů, přičemž jim poskytne jeden týden na případnou revizi.

Revize: Doba, po kterou je revize prováděna, nesmí překročit dva týdny. Během této doby může panel uspořádat dodatečná setkání s oběma stranami.

Závěrečná zpráva: Závěrečná zpráva je předložena oběma stranám a tři týdny poté je zaslána všem členům WTO. Pokud panel rozhodne, že sporné obchodní opatření porušuje dohodu WTO nebo nějaký závazek, doporučí, aby příslušné opatření bylo upraveno v souladu s pravidly WTO. Panel může rovněž navrhnout, jakým způsobem tak učinit. (Písaříková, 2007)

Závěrečná zpráva se stává rozhodnutím nebo doporučením Orgánu pro řešení sporů během 60 dní, jestliže ji konsenzus neodmítne. Obě strany se mohou proti zprávě odvolat (a v některých případech tak obě učiní). V případě naléhavosti, která zahrnuje rychle se kazící zboží, je uzávěrka závěrečné zprávy zkrácena na tři měsíce.

2.2.4 Odvolání

Každá strana se může odvolat proti rozhodnutí panelu. Občas tak učiní obě strany. Odvolání musí být založeno na právních otázkách.

Každé odvolání je vyslyšeno třemi členy stálého sedmičlenného Odvolacího orgánu ustanoveného Orgánem pro řešení sporu a široce reprezentovaného okruhem členů WTO. Členové odvolacího orgánu mají čtyřleté funkční období. Musejí to být jednotlivci s uznávaným odborným působením v oblasti práva a mezinárodního obchodu, nepřidružení k žádné z vlád.

Odvolání může pomoci, upravit nebo zrušit právoplatné výsledky a závěry panelu. Odvolání by nemělo trvat déle jak 60 dní, v absolutním maximu 90 dní.

2.2.5 Lhůty

Tato přibližná období pro každý stupeň procesu řešení sporu (viz Tabulka 1) jsou pouze orientační čísla - dohody jsou flexibilní a země mohou vyřešit svůj spor samy na kterémkoliv stupni.

Tabulka 1: Časové lhůty při řešení sporů DSB

Lhůta	Činnost
60 dní	konzultace, mediace
45 dní	vytvoření panelu a jmenování panelových odborníků
6 měsíců	rozšíření konečné zprávy panelu stranám
3 týdny	rozšíření konečné zprávy panelu členům WTO
60 dní	Orgán pro řešení sporů přijme zprávu (pokud nedojde k odvolání)
Souhrnně = 1 rok bez odvolání	
60-90 dní	vyhotovení odvolací zprávy
30 dní	Orgán pro řešení sporů přijme odvolací zprávu
Souhrnně = 1 rok a 3 měsíce s odvoláním	

zdroj: Sekundárně získaná data z www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf

2.2.6 Rozhodnutí

Pokud se země proviní, měla by rychle napravit svou chybu. A pokud pokračuje v porušení dohody, měla by nabídnout kompenzaci nebo strpět vhodnou pokutu. Prioritou na tomto stupni je pro poraženého přizpůsobit svou obchodní politiku rozhodnutím a doporučením. Ujednání zdůrazňuje, že rychlý soulad s doporučeními nebo rozhodnutími Orgánu pro řešení sporů je nutný za účelem zajištění efektivního rozhodnutí sporů a získání užitku pro všechny členy. Jestliže okamžité respektování doporučení se ukáže být neuskutečnitelným, členovi bude poskytnuta „rozumná lhůta“ k tomu, aby tak učinil. Nepodaří-li se to učinit během této lhůty, země vstupuje do vyjednávání se žalující zemí (zeměmi) za účelem vymezení vzájemně přijatelné kompenzace – např. snížení tarifů v oblastech konkrétního zájmu žalující strany.

Jestliže za dvacet dní nebude odsouhlasena žádná přijatelná kompenzace, žalující strana může požádat Orgán pro řešení sporů o povolení uvalit omezené obchodní sankce na druhou stranu. Orgán pro řešení sporů musí poskytnout autorizaci do 30 dní od uplynutí rozumné lhůty, jestliže nedojde ke konsenzu proti této žádosti.

V podstatě, sankce mohou být uvaleny do stejné oblasti, ve které spor proběhnul. Pokud to není praktické, nebo by to nebylo efektivní, sankce mohou být uvaleny na různé oblasti stejné dohody. Pokud toto není efektivní či proveditelné a pokud jsou okolnosti natolik vážné, přijetí opatření může být dle jiné dohody. Cílem je minimalizovat šance přesunu opatření do nesouvisející oblasti, přičemž umožnění opatření by mělo být efektivní.

V každém případě, Orgán pro řešení sporů monitoruje, jak jsou realizována přijatá rozhodnutí a doporučení. Každý výjimečný případ setrvává v jeho agendě dokud není tato záležitost vyřešena.¹²

¹² World Trade Organization Information and Media Relations Division. *Understanding the WTO* [online]. c2007, [cit.2007-31-10]. Dostupné z: <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf>

3. Metodika, cíl a hypotézy práce

3.1 Metodika práce

V bakalářské práci na téma „Role WTO při řešení mezinárodních obchodních sporů“ budou využívány takové metodické postupy, které zajistí co nejvyšší objektivnost.

Studium odborné literatury, která má vysokou vypovídací schopnost o daném tématu, se jeví jako jeden z hlavních postupů při zpracování bakalářské práce. Preferována bude zahraniční literatura, odborné časopisy a monografie.

Důležitým aspektem bude analyzování získaných dat se zaměřením na data a podklady, které budou získány především z internetových zdrojů. Jedná se především o databázi obchodních sporů WTO (www.wto.org) a databázi EUR-lex (<http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>), která nabízí přístup k právu Evropské unie.

Dále budou využity osobní rozhovory se zástupci státní správy. Tento postup je důležitý především pro získání praktických informací o systému řešení sporů.

Aplikována bude komparativní metoda, analogie, dedukce a indukce na konkrétní uvedené příklady sporů, které se odehrály na půdě WTO.

3.2 Cíl práce

Hlavní cíl práce:

Analýza systému řešení obchodních sporů, které jsou projednávány v rámci Světové obchodní organizace a zhodnocení činnosti WTO v rámci konkrétních příkladů.

Vedlejší cíl práce:

Seznámení se s organizací WTO, jakožto institucí, usnadňující obchod mezi národy.

3.3 Hypotézy práce

- H_1 : Termíny a časové limity při řešení mezinárodních obchodních sporů na půdě WTO zajišťují včasné vyřešení sporů.
- H_2 : WTO je demokratickou organizací, která díky pravidlům řešení mezinárodních obchodních sporů usnadňuje obchodování mezi národy.

4. Vlastní práce

4.1 Banánová válka

Jeden z nejznámějších a nejdelších sporů, který se odehrával na půdě WTO (GATT) byl spor o banány, tzv. Banánová válka, jejíž vznik je možné datovat od roku 1993. V důsledku komplexnosti této problematiky bude spor podrobně rozebrán.

4.1.1 Pozadí sporu

Před rokem 1993 nebyl dovoz banánů (banánový režim) do členských států Evropského společenství (ES¹³) upraven zvláštním předpisem. Každý členský stát ES proto mohl uplatňovat vlastní obchodní politiku na tuto komoditu. Některé státy dávaly přednost banánům importovaným ze svých tehdejších kolonií (např. Francie, Španělsko, Velká Británie) a řídily se tak úmluvami z Lomé, jiné svůj trh otevřely všem světovým pěstitelům (Německo, Dánsko, Belgie).

Úmluvy z Lomé jsou dohody, které stanoví rámec spolupráce pro rozvojovou politiku a obchod mezi ES a takzvanými zeměmi AKT (země Afriky, Karibiku a Tichomoří; především země bývalých evropských kolonií). Dne 23. června 2000 nahradila Loméske úmluvy takzvaná Dohoda z Cotonu, která vstoupila v platnost dne 1. dubna 2003.

V rámci obchodní spolupráce umožnila ES bezcelní dovoz velkého množství zboží ze zemí AKT, zatímco zemím AKT bylo umožněno si clo na zboží z ES zachovat. Této spolupráce se týkal i dovoz banánů do ES. Důvodem tohoto zvýhodňování zemí AKT byla snaha o odstranění chudoby, prosazení udržitelného rozvoje a prohloubení a obohacení vzájemných vztahů. Země AKT vnímala ES jako tradičního dodavatele banánů, poskytujícího přiměřený příjem producentům a přijatelné ceny spotřebitelům, aniž by byl omezován dovoz banánů od dodavatelů ze třetích zemí.

¹³ Po roce 1993 je Evropské společenství – ES, nahrazeno zkratkou EU – Evropská unie

V roce 1993, kdy začal fungovat Jednotný vnitřní trh EU, vydala Rada EU Nařízení č. 404/93 o společné organizaci trhu s banány. Toto nařízení, týkající se mimo jiné i jakosti a obchodních norem banánů, ale i celních sazeb a množstevních kvót velmi znevýhodnilo dovozce ze třetích zemí oproti dovozcům ze států AKT. Nařízení č. 404/93 definuje tzv. tradiční AKT banány, tj. importy banánů dovážených do EU, které nepodléhají clu, pokud nepřekročí stanovenou kvótu (viz. Tabulka 2). Netradiční AKT banány, jsou takové banány, které byly exportovány z AKT států, ale překročily stanovenou kvótu nebo také jako banány dovážené ze států AKT, které ale nejsou tradičními pěstiteli. Banány ze třetích zemí jsou takové dovozy banánů, jejichž původ není ze zemí AKT.

Tabulka 2: Tradiční AKT státy – vývozní limity

Stát	Kvóta (t)
Pobřeží Slonoviny	155 000
Kamerun	155 000
Surinam	38 000
Somálsko	60 000
Jamajka	105 000
Svatá Lucie	127 000
Svatý Vincenc a Grenadiny	82 000
Dominické společenství	71 000
Belize	40 000
Kapverdy	4 800
Grenada	14 000
Madagaskar	5 900
Celkem	857 700

zdroj: Sekundárně získaná data z Nařízení Rady EU č. 404/93 o společné organizaci trhu s banány

Nařízení (Článek 18) dále uvádí tři typy celních kvót. Celní kvótu A - 2 200 000 tun čisté hmotnosti, celní kvótu B – 453 000 tun čisté hmotnosti a celní kvótu C – 750 000 tun čisté hmotnosti (viz. Tabulka 3). Kvóty A a B platily pro dovozy ze všech třetích zemích. Kvóta C se otevírala pro dovozy ze zemí AKT (netradiční AKT banány). Dovozy v rámci celních kvót A a B podléhaly clu ve výši 75 ECU na tunu, dovozy v rámci kvóty C podléhaly nulovému clu. Kvóty mohly být dále zvýšeny s ohledem na poptávku EU, stejně tak i cla, které u kvóty typu A a B bylo původně 100 ECU na tunu. Evropská komise byla oprávněna na základě dohody se smluvními stranami WTO rozdělit celní kvóty A a B mezi dodavatelské země. Nařízení také uvádí kvóty produkované na území Společenství. Pokud byly kvóty A a B převyšeny clo se zvyšovalo na 850 ECU na tunu.

Tabulka 3: Typy celních kvót

Název kvóty	Kvóta (t)	Clo (ECU/t)
A	2 200 000	75
B	453 000	75
C	750 000	0

zdroj : Sekundárně získaná data z Nařízení Rady EU č. 404/93 o společné organizaci trhu s banány

Uruguayské obchodní kolo bylo významné i pro „banánový spor“, protože v roce 1994 dále modifikovalo dovoz banánů do EU, a to pomocí dohody – Banana Framework Agreement (BFA). Tato dohoda byla významná především tím, že stanovila pro vybrané země Latinské Ameriky specifické procentní kvóty. Pokud některá ze zemí, dovezla méně banánů, než bylo stanoveno kvótou, mohla tuto část kvóty převést na jinou ze zemí, jež se účastnily dohody BFA. V roce 1995 činilo množství, na kterém se vybrané země podílely 2 200 000 tun. Dominikánská republika a další AKT státy mohly využít dovozu 90 000 tun banánů při nulovém clu (BFA dohodu a její nejvýznamnější prvky dokumentuje Tabulka 4).

Tabulka 4: Banana Framework Agreement (1995)

Stát	Podíl na kvótě
Kostarika	23,4 %
Kolumbie	21 %
Nikaragua	3 %
Venezuela	2 %
Ostatní	46,51 %
Dominikánská republika a další ze zemí AKT které dovážejí "netradiční AKT banány"	90 000 t

zdroj: Sekundárně získaná data z www.unctad.org/infocomm/anglais/banana/ecopolicies.htm

S ohledem na tyto skutečnosti se některé státy (převážně latinskoamerické státy, nepatřící do tzv. AKT států) cítily poškozeny, a proto se obrátily na WTO, aby pomohla v řešení této problematiky.

4.1.2 Průběh sporu

Prvním postiženým státem, kterého se dotklo znevýhodnění Evropské unie a který žádal nápravu u WTO v gesci Orgánu pro řešení sporů, se stal Ekvádor. Potřebné kroky k tomu, aby byla zahájena konzultace, Ekvádor učinil již 28. září 1995 (kdy ještě nebyl právoplatným členem WTO). Po svém vstupu do WTO (21.1.1996) Ekvádor, spolu s dalšími žalujícími zeměmi, které měly podíl na sporu - Guatemala, Honduras, Mexiko a USA, podal žádost o konzultaci s EU (5.2.1996), jakožto žalovanou zemí. Jako třetí strany sporu jsou vedeny země: Belize, Kamerun, Kanada, Kolumbie, Kostarika, Dominické společenství, Dominikánská republika, Ghana, Grenada, Indie, Jamajka, Japonsko, Nikaragua, Filipíny, Svatá Lucie, Svatý Vincenc, Senegal, Surinam, Venezuela, Pobřeží slonoviny, Brazílie, Madagaskar, Panama. Číslo sporu je WT/DS27.

Spojené státy americké se ke sporu přidaly hlavně z toho důvodu, že zmíněná celní opatření EU postihla její významné „banánové“ firmy – Chiquitu Brands International, Inc. a Dole Food Company. EU konstatovala, že USA nemají žádné právo nebo žádný právní či hmotný zájem na případu, na kterém se podílejí, vzhledem k tomu, že pouze

banány produkují, a nikoli obchodují s EU. Odvolací orgán se domníval, že člen¹⁴ má jasné uvážení v rozhodnutí, zda vést spor proti jinému členovi, a tak USA dále pokračovaly v tomto sporu.

Hlavním jádrem sporu byl nesoulad mezi pravidly uplatňovanými Evropskou Unií (především Nařízením č. 404/93 o společné organizaci trhu s banány) a dohodami GATT, GATS a dalšími WTO dohodami. Jednalo se především o cla a množstevní kvóty.

Pokus o vyřešení sporu na prvním stupni řešení sporů byl neúspěšný, a tak 11. dubna 1996 těchto pět států požádalo o sestavení panelu, který by spor vyřešil. Tato žádost však byla odložena a až na druhý požadavek 8. května 1996 bylo sestavení panelu pevně stanoveno. Dále Ekvádor požádal Generálního ředitele o určení obsazení tohoto panelu a k 7. červnu 1996 se podařilo panel sestavit. Závěrečná zpráva panelu byla rozeslána do oběhu mezi členy 22. května 1997.

11. června 1997 EU avizovala záměr odvolat se proti určitým právním rozhodnutím a interpretacím, které shledal panel. Zpráva Odvolacího orgánu byla rozšířena mezi členy WTO 9. září 1997. Odvolací orgán většinou podpořil závěry panelu.

Zpráva odvolacího orgánu a zpráva panelu (upravená Odvolacím orgánem) byla přijata Orgánem pro řešení sporu na setkání 25. září 1997.

Skupina odborníků shledala, že banánový režim EU a licenční procedury tohoto režimu jsou v rozporu s dohodou GATT, především principem nediskriminace (Doložkou nejvyšších výhod). Některé aspekty licenčního schématu EU (rozdělení za země, jež dovážejí AKT banány, netradiční AKT banány a třetí země) zatížilo a diskriminovalo dovozce z Latinské Ameriky tím, že vytvořily velmi nepříznivé podmínky pro konkurenci v porovnání s jednoduchými opatřeními, které platily pro tradiční AKT banány. EU licenční procedury byly také diskriminační dle dohody GATS.

17. listopadu 1997 žalující strany žádaly o rozumnou lhůtu pro zavedení doporučení a rozhodnutí Orgánu pro řešení sporu. Tato lhůta byla stanovena na 15 měsíců a jeden týden od přijetí zprávy odvolacího orgánu a zprávy panelu (25.9.1997). Rozumná lhůta tedy uplynula 1. ledna 1999.

¹⁴ Člen = členská země WTO

Během rozumné lhůty pro zavádění opatření dle doporučení a rozhodnutí se EU snažila o vytvoření a prosazení opatření, která by vstoupila v platnost 1. ledna 1999, zároveň tyto opatření byla zkoumána panely na základě žádosti žalujících zemí, jakožto i samotnou EU.

15. prosince 1998 EU zažádala o ustanovení panelu dle Článku 21.5 - Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporu (v České republice - Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace, zákon č. 191/1995 Sb., Příloha 2), který vypovídá o možnosti postoupení sporu původní skupině odborníků (panelu) v případě, že došlo k neshodě v otázce, zda opatření (přijata s cílem být v souladu s doporučením a rozhodnutím) existují nebo jsou slučitelná s uvedenou dohodou. Ekvádor požádal znovu o ustanovení původního panelu 18. prosince 1998, který by prozkoumal, zda opatření zaváděná EU dle doporučení Orgánu pro řešení sporů jsou ve shodě s WTO dohodami. Na setkání 12. ledna 1999 Orgán pro řešení sporů odsouhlasil znovu ustanovení původního panelu na základě Článku 21.5, který by prošetřil žádosti Ekvádoru i EU. Jamajka, Nikaragua, Kolumbie, Kostarika, Pobřeží slonoviny, Dominikánská republika, Dominické společenství, Svátá Lucie, Mauricius, Svátý Vincenc vyjádřili svůj zájem přidat se jako třetí strany k oběma žádostem, zatímco Ekvádor a Indie vyjádřili svůj zájem přidat se jako třetí strany pouze k žádosti EU. Tento panel (tzv. Compliance Panel) byl vytvořen 18. ledna 1999 a závěrečné zprávy byly rozeslány mezi členy 12. dubna 1999. Zpráva panelu o Článku 21.5, vyžádaná EU, nebyla přijata Orgánem pro řešení sporů. Ve Článku 21.5 panel, který byl požádán Ekvádorem, shledal, že opatření provedená EU v souladu s doporučením Orgánu pro řešení sporů, nebyla plně slučitelná s povinnostmi, které má EU vůči WTO. Zpráva panelu o Článku 21.5 žádaná Ekvádorem byla přijata Orgánem pro řešení sporu 6. května 1999.

14. ledna 1999 USA požádaly na základě Článku 22.2 (Vyrovnaní a suspenze koncesí) Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporu Orgán pro řešení sporů o oprávnění na suspenzi koncesí EU v částce 520 miliónu USD. Článek 22.2. byl využit především z toho důvodu, že EU neuvedla opatření, považované za neslučitelné s uvedenou dohodou do souladu s touto dohodou v rozumné lhůtě. Orgán pro řešení sporů však shledal, že navržená částka neodpovídá skutečné újmě, a proto navrhl částku

nižší v hodnotě 191,4 miliónu dolarů, tuto částku také Orgán pro řešení sporů autorizoval 19. dubna 1999.

8. listopadu Ekvádor, stejně tak jako USA, požádal Orgán pro řešení sporů o suspenzi koncesí EU v hodnotě 450 miliónů USD. Žádost byla odložena a vyřízena až 24. března 2000, kdy bylo shledáno, že Ekvádor bude odškodněn částkou ve výši 201,6 miliónů USD. Tuto částku autorizoval Orgán pro řešení sporů 18. května 2000.

Sankce, které se dotkly EU, spočívaly převážně v uvalení vysokých cel na exportované výrobky. Tímto postihem bylo zatíženo především luxusní zboží – skotské kašmírové svetry, italské sýry, francouzské kabelky nebo německé kávovary, jejichž cena se mnohdy dvojnásobně zvýšila na daném trhu.

Na setkání Orgánu pro řešení sporů 19. listopadu 1999 EU informovala Orgán pro řešení sporů o svých záměrech, týkajících se reformy banánového režimu, který by se skládal z dvoustupňového procesu, jež zahrnuje systém tarifních kvót platných několik dalších let .

Tento systém by poté měl být nahrazen režimem založeným čistě na clech pro dovozy banánů (tariff-only system), který by vstoupil v platnost 1. ledna 2006. Návrh zahrnoval i rozhodnutí pokračovat v diskuzi se zainteresovanými stranami na tomto budoucím systému importu banánů do EU, avšak diskuze byly neúspěšné a brzy se dostaly do slepé uličky.

EU oznámila na setkání Orgánu pro řešení sporů 23. října 2000, že dokončuje své interní rozhodovací procesy se zaměřením na zavedení nového banánového režimu. EU navrhla, že během přechodného období bude nový banánový režim regulován ustanovením tarifních kvót a řízený na základě systému „first come, first served (FCFS)“ (doslova - kdo dřív přijde, ten dřív mele). Rada EU 29. ledna 2001 přidala Nařízení č. 216/2001, které pozměňovalo Nařízení č. 404/93 o společné organizaci trhu s banány. Toto nařízení zahrnovalo tři stupně tarifních kvót (viz Tabulka 5), přičemž dodatečná celní kvóta mohla být zvýšena s ohledem na poptávku EU. Dovozy ze zemí AKT byly oproštěny od cla s ohledem na smluvní povinnosti vůči těmto zemím a potřebu zajistit řádné podmínky konkurence, proto užívaly výhod z celních

preferencích, jejichž maximální výše byla 300 EUR na tunu. V případě překročení kvóty platily třetí země clo ve výši 680 EUR a dovozci ze zemí AKT 380 EUR.

Tabulka 5: Typy celních kvót dle Nařízení č. 216/2001

Název kvóty	Kvóta (t)	Clo (EUR/t)
Kvóta A - Základní celní kvóta	2200000	75
Kvóta B - Dodatečná celní kvóta	353000	75
Kvóta C - Všeobecná celní kvóta	850000	300

zdroj: Sekundárně získaná data z Nařízení Rady EU č. 216/2001

3. května 2001 EU informovala Orgán pro řešení sporů o intenzivní diskuzi probíhající mezi EU, USA, Ekvádorem a dalšími stranami sporu, která vedla ke společné identifikaci prostředků, kterými by spor byl ukončen. EU představila režim dovozu banánů založený čistě na clech, který by vstoupil v platnost 1. ledna 2006. V mezidobí (od 1. července 2001 do 31.12.2005) by byl dovoz banánů do EU regulován Nařízením Rady EU č. 216/2001.

22. června 2001 EU informovala o dohodě, kterou uzavřela s USA a Ekvádorem v dlouholeté banánové válce (Understanding on Bananas between the EC and the US, Understanding on Bananas between the EC and Ecuador). Toto vzájemně odsouhlasené řešení sporu vstoupilo v platnost 2. července 2001 a především znamenalo, že Ekvádor a USA souhlasí s navrženým procesem tarifních kvót. EU uvedla, že tyto dohody jsou vzájemně dohodnuté řešení dle Článku 3.6. Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporu, zatímco Ekvádor i Spojené státy americké uvedly že tyto dohody nepředstavují vzájemně dohodnuté řešení dle tohoto článku. WTO však rozhodla že tato dohoda je vzájemně dohodnuté řešení dle Článku 3.6. a tím měl být spor ukončen.

Při přípravách systému založeném čistě na clech se EU musela opět několikrát podvolit WTO. Návrh Nařízení Rady EU na jednotné clo ve výši 230 EUR na tunu a návrh 187 EUR na tunu nebyl schválen WTO s odůvodněním, že by taková navrhovaná cla nenabízela spravedlivý přístup na trh pro latinskoamerické pěstitele banánů. 29. listopadu 2005 EU vypracovala Nařízení Rady EU č. 1964/2005, které

definitivně určuje systém dovozu banánů založený čistě na clech. V tomto dokumentu je stanovena jednotná celní sazba ve výši 176 EUR na tunu, přičemž pro produkty ze zemí AKT je otevřena autonomní celní kvóta 775 000 tun čisté váhy podléhající nulové celní sazbě a také je uplatňován systém first come, first served (viz Tabulka 6). Nařízení vstoupilo v platnost 1.1.2006.

Tabulka 6: Typy celních kvót dle Nařízení č. 1964/2005

Typ dovozce	Kvóta (t)	Clo (EUR/t)
AKT země	775000	0
Ostatní	0	176

zdroj: Sekundárně získaná data z Nařízení Rady EU č. 1964/2005

Následující den (30. listopadu 2005), Honduras, Nikaragua a Panama požádali o konzultaci s EU dle Článku 21.5 DSU, vztahující se k nedávno přijatým opatřením EU (tedy k Nařízení č. 1964/2005). Strany nedospěli k vzájemně dohodnutému řešení.

16. listopadu 2006 požádal o konzultaci dle Článku 21.5. Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporu a dle Článku XXIII GATT 1994 Ekvádor. 28. listopadu Ekvádor tuto žádost revidoval a přidaly se k ní i další státy (např. USA, Jamajka, Panama...). Ekvádor požádal Generálního ředitele o určení obsazení panelu 5. června 2007 a 15. června 2007 byl panel sestaven. Zpráva panelu byla očekávána v únoru 2008, avšak zatím (8.3.2008) zveřejněna nebyla. Podle předběžných informací (agentura AP) bylo rozhodnuto opět v neprospěch EU.

4.1.3 Zhodnocení činnosti WTO v rámci Banánové války

Jedním z výsledků Uruguayského obchodního kola (1986-1993) bylo i sepsání Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporu, které oproti postupům řešení sporů za předchozí organizace GATT obsahuje pevné časové plány na prošetření a vyřešení sporu. Nemělo by se tedy stát, aby obchodní spor mezi dvěma či více státy trval několik let a dořešení celého problému jednu celou dekádu, jak je tomu u Banánové války. Celý případ WT/DS27 dokumentuje Tabulka 7 a Tabulka 8.

Tabulka 7: Identifikace stran mezinárodního obchodního sporu WT/DS27

Žalující země	Ekvádor, Honduras, USA, Guatemala, Mexiko
Žalovaná země	Evropské společenství
Třetí strany	Belize, Kamerun, Kanada, Kolumbie, Kostarika, Dominické společenství, Dominikánská republika, Ghana, Grenada, Indie, Jamajka, Japonsko, Nikaragua, Filipíny, Svatá Lucie, Svatý Vincenc, Senegal, Surinam, Venezuela, Pobřeží slonoviny, Brazílie, Madagaskar, Panama

zdroj: Sekundárně získaná data z www.wto.org

Analyza časových lhůt mezinárodního obchodního sporu WT/DS27

Tabulka 8: Časové lhůty mezinárodního obchodního sporu WT/DS27

Činnost	Datum
Žádost o konzultaci	5.2.1996
1. žádost o sestavení panelu	11.4.1996
2. žádost o sestavení panelu	8.5.1996
Panel sestaven	7.6.1996
Závěrečná zpráva panelu - rozšířena mezi členy	22.5.1997
Zpráva Odvolacího orgánu - rozšířena mezi členy	9.9.1997
Zprávy Odvolacího orgánu a panelu přijata Orgánem pro řešení sporu	25.9.1997
Žádost o rozumnou lhůtu	17.11.1997
Vypršení rozumné lhůty	1.1.1999
Žádost EU o ustanovení panelu dle Článku 21.5. DSU	15.12.1998
Žádost Ekvádoru o ustanovení panelu dle Článku 21.5. DSU	18.12.1998
Compliance panel sestaven	18.1.1999
Zpráva Compliance panelu - rozšířena mezi členy	12.4.1999
Zpráva Compliance panelu žádaná Ekvádorem přijata DSB	6.5.1999
Žádost USA na oprávnění suspenze koncesí	14.1.1999
Žádost Ekvádoru na oprávnění suspenze koncesí	8.11.1999
Autorizace americké sankce DSB	19.4.1999
Autorizace ekvádorské sankce DSB	18.5.2000
Vzájemně dohodnuté řešení	2.7.2001
Žádost (revidovaná) Ekvádoru o konzultaci dle Článku 21.5 DSU	28.11.2006
Panel sestaven	15.6.2007
Zpráva panelu rozšířena mezi členy (předpoklad)	1.Q 2008

zdroj: Sekundárně získaná data z www.wto.org

Z tabulky 8 je zřejmé, že po 66 dnech konzultací se Ekvádor a další spřízněné státy rozhodly požádat o sestavení panelu. První žádost o sestavení panelu byla odložena, ale druhá žádost již potvrdila nárok na sestavení panelu. Panel byl vytvořen během 30 dní. Řešení sporu bylo poměrně zdlouhavé, překročilo maximální možný počet měsíců (9 měsíců je stanoveno v DSU). Vydání odvolací zprávy i přijetí odvolací zprávy DSB bylo dle norem. S ohledem na žádost o sestavení Compliance panelu, jeho sestavení a zprávu tohoto panelu lze také konstatovat, že lhůty byly dodrženy. Bylo zjištěno, že dvacet dní po uplynutí rozumné lhůty nebylo dohodnuto uspokojivé vyrovnání a z toho důvodu Ekvádor i USA podaly žádosti o povolení suspendovat

poskytování koncesí nebo jiných závazků, i tento proces byl proveden dle DSU řádně a včas. Závěrem je možné konstatovat, že lhůty stanovené Ujednáním o pravidlech a řízení při řešení sporů byly dodrženy (vyjma případu vydání závěrečné zprávy panelem, kdy tato procedura trvala déle, než je stanovený limit). Otázkou však zůstává, jak je možné, pokud byly lhůty dodrženy, že spor o banány stále není úplně dořešen? Přes veškerou snahu WTO o sestavení pevných časových rozvrhů nebyl brán příliš zřetel na možnost protahování sporu žalovanou zemí (respektive zemí, která spor prohrála a je jí nařízeno změnit svou obchodní politiku tak, aby byla konzistentní s WTO dohodami) tím, že bude neustále odkládat změnu své obchodní politiky, tak jako je to právě v případě EU. Spor byl formálně vyřešen 2. července 2001, avšak tím, že EU neustále protahovala přijetí takového legislativního prostředku, který by upravil její obchodní politiku na tuto komoditu, je tento spor stále v jednání.

4.1.4 Dopady Banánové války

Banánová válka prověřila schopnost WTO řešit mezinárodní obchodní spory v obrovském rozsahu. Byly využity konzultace, možnosti sestavení panelu, odvolání. Zároveň EU okamžitě nerespektovala doporučení a rozhodnutí Orgánu pro řešení sporů a čelila tak obchodním sankcím, které poškodily mnoho evropských výrobců. Ač se EU snažila ochránit své bývalé kolonie (dovozce banánů z AKT států), které jako rozvojové země nemají příliš dobré podmínky pro vstup na mezinárodní trhy a následné udržení se na tomto trhu, tak zároveň poškozovala jiné rozvojové země (Ekvádor, Venezuela, Honduras, Guatemala, Mexiko).

Nejvíce postižena banánovou válkou byla firma Chiquita. Díky evropským kvótám na dovoz banánů tato společnost téměř zkrachovala. Celková ztráta se díky těmto opatřením vyšplhala během 8 let na 1,5 miliardy USD. Chiquita Brands International, Inc. byla také nucena přistoupit k vyrovnání svých dluhů s věřiteli. Tyto dluhy dosahovaly výše 862 miliónů USD.

4.2 Spor o ocel

Mezinárodní obchodní spor o ocel, který probíhal mezi Spojenými státy americkými, Evropskou unií a dalšími zeměmi, byl jedním ze závažných sporů, které řešil Orgán pro řešení sporů.

Kdyby se tento spor nepodařilo vyřešit, hrozilo by, že by přerostl v obchodní válku mezi danými státy a výrazně by tak ohrozil vztahy mezi kontinenty a ekonomickou situaci postižených zemí.

4.2.1 Pozadí sporu

Kořeny sporu o ocel sahají do devadesátých let 20. století, kdy americký ocelářský průmysl čelil vzrůstajícím problémům, které souvisely s finanční krizí v letech 1997-1998 v Asii, Rusku a Latinské Americe. Tato krize přispěla ke zvýšení dovozů oceli do USA (dovážená ocel byla výrazně levnější než ocel americká). Americký Kongres a administrativa Billa Clintona zasáhla a importy v roce 1999 poklesly. Domácí ocelářský průmysl se tak počátkem roku 2000 zčásti obnovil. Zotavení netrvalo dlouho a bylo znovu ohroženo vzrůstajícími dovozy, jejichž příčinou byla jen zvolna rostoucí americká ekonomika a růst cen energií. Další příčinou útlumu amerického ocelářského průmyslu mohla být i zastaralá neefektivní technologie, která nemohla konkurovat novým a více produktivním zahraničním ocelárnám.

Ocelářský průmysl potřeboval pomoc (situace se dále zhoršovala), která se dostavila v podobě opatření, které přijal G.W. Bush podle Section 201 U.S. Trade Law. Zmíněné opatření umožnilo prezidentovi implementovat dočasnou obchodní úlevu pro domácí průmysl poté, co bylo shledáno, že průmysl byl poškozen narůstajícími dovozy. Opatření přijaté prezidentem bylo postoupeno Mezinárodní komisi pro obchod Spojených států amerických (U.S. International Trade Commission, ITC), která jej dle zákona musela přezkoumat a určit, zda-li vysoká úroveň dovozů byla podstatnou příčinou poškození amerického průmyslu. ITC oznámila souhlasné stanovisko s tím,

že dovozy značně poškozují velkou část domácího průmyslu a podpořila obchodní úlevy navrhované prezidentem G.W. Bushem.

Ochranná opatření mohla být přijata na základě Proklamace 7529 z 5. března 2002. Ve snaze zachránit upadající ocelářský průmysl G.W. Bush v tomto opatření oznámil záměr o uvalení cel ve výši osmi až třiceti procent na širokou škálu ocelářských výrobků dovážených z Číny, Evropské unie, Japonska, Jižní Koreji, Ruska a Tajwanu. Záměr o uvalení cel a kvót na ocelářské výrobky měl být tříletým plánem, který by byl posléze pozměněný samotným prezidentem Spojených států, pokud by se finanční krize ocelářského průmyslu změnila. Ve svém prohlášení G.W. Bush uvádí: „Tato úleva pomůže pracovníkům a komunitám závislým na ocelářském průmyslu i samotnému ocelářskému průmyslu adaptovat se bez toho, aby ekonomika utrpěla újmu.“

4.2.2 Průběh sporu

Evropská Unie si vyžádala konzultaci se Spojenými státy americkými 7. března 2002 s návazností na prohlášení a opatření, které učinil prezident USA 5. března 2002.

Ochranná opatření uvalená Spojenými státy ve formě zvýšení cel dovozů a celních kvót na různé ocelářské výrobky vstoupila v platnost 20. března 2002. EU usoudila, že zmíněná americká opatření porušila povinnosti USA dle Dohody o ochranných opatřeních a Všeobecné dohody o clech a obchodu 1994 (GATT 1994).

Dohoda o ochranných opatřeních nevylučuje tyto zásahy – „Člen může použít ochranné opatření na výrobek, pouze pokud prokáže, že daný výrobek je dovážen na jeho území v tak velkém objemu (vztaženém absolutně nebo relativně k domácí produkci) a za takových podmínek, že může způsobit vážnou újmu domácímu průmyslu, který vyrábí podobné, nebo přímo stejné výrobky.“¹⁵

Japonsko a Jižní Korea zažádaly o připojení se ke konzultacím 14. března 2002, během března pak tutéž žádost podaly Švýcarsko, Kanada, Venezuela, Norsko, Čína, Mexiko, Nový Zéland. Tyto země se tak staly třetími stranami sporu.

¹⁵ Dohoda o ochranných opatřeních (Agreement on Safeguards)

Samotné Japonsko zažádalo o konzultaci s USA 20. března 2002. Důvodem bylo porušení stejných dohod jako v případě Evropské unie. Začal tak nový spor (WT/DS249). Postupně zahájily i další země (Jižní Korea, Čína, Švýcarsko, Norsko, Nový Zéland, Brazílie) nové spory žádostmi o konzultaci ve stejné věci jako EU a Japonsko. Označení sporů, žalovanou zemi a žalující země vyjadřuje Tabulka 9.

Tabulka 9: Identifikace stran mezinárodního obchodního sporu o ocel

Značení sporu	Žalující země	Datum podání žádosti o konzultaci	Žalovaná země
WT/DS248	EU	7.3.2002	USA
WT/DS249	Japonsko	20.3.2002	USA
WT/DS251	Jižní Korea	20.3.2002	USA
WT/DS252	Čína	26.3.2002	USA
WT/DS253	Švýcarsko	3.4.2002	USA
WT/DS254	Norsko	4.4.2002	USA
WT/DS258	Nový Zéland	14.5.2002	USA
WT/DS259	Brazílie	21.5.2002	USA

zdroj: Sekundárně získaná data z www.wto.org

Dále byly postupně předloženy žádosti o ustanovení panelu všemi žalujícími zeměmi. EU tuto žádost podala 3. června 2002. Orgán pro řešení sporů ustanovil jednotný panel na základě dohody mezi stranami a v souladu s Článkem 9.1. Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporu. Z toho důvodu byla vydána zpráva panelu a zpráva Odvolacího orgánu ve stejný den pro všechny země. Spor o ocel bude dále posuzován rámci první žalující země – Evropské unie.

Členové, kteří vyjádřili svůj podíl na sporu jako třetí země v žádosti o ustanovení panelu, byly dále považovány jako třetí strany v jednotném panelu (tzn. Kanada, Čínská provincie Tchaj-pej, Kuba, Malajsie, Mexiko, Thajsko, Turecko, Venezuela).

Orgán pro řešení sporů oznámil procedurální dohodu mezi USA a EU, Japonskem, Jižní Koreou, Čínou, Švýcarskem, Norskem a Novým Zélandem 15. července 2002. DSB dále oznámil (18. července 2002) procedurální dohodu mezi USA a Brazílií.

Žalující země (kromě Brazílie) požádaly Generálního ředitele o určení obsazení panelu 15. července 2002. Panel byl sestaven 25. července 2002.

23. října 2002 Malajsie odstoupila od sporu jako třetí strana.

Předseda panelu informoval Orgán pro řešení sporů 20. února 2003, že panel nebude schopen dokončit svou práci do šesti měsíců kvůli rozsahu, komplikovanosti a citlivosti právních a faktických otázek, které vyvstaly. Panel uvedl, že svoji práci dokončí do konce dubna 2003.

Panel dal do oběhu mezi členy svou zprávu 11. července 2003. Závěry panelu zněly v neprospěch Spojených států amerických. Panel požádal USA, aby změnilly svá významná ochranná opatření v souladu se svými povinnostmi dle Dohody o ochranných opatření a GATT 1994.

Spojené státy oznámily své rozhodnutí o odvolání se k Odvolacímu orgánu 11. srpna 2003 – nesouhlasily s určitými právními interpretacemi panelu.

8. října 2003 Předseda Odvolacího orgánu informoval Orgán o řešení sporu o tom, že Odvolací orgán nestihne rozeslat svou zprávu během 60 dní, kvůli časově náročnému dokončení a přeložení zprávy a odhadnul, že zpráva bude mezi WTO členy rozšířena do 10. listopadu 2003. V tento den splnil Odvolací orgán svůj slib a rozšířil odvolací zprávu mezi členy.

Orgán podpořil závěry panelu, že ochranná opatření byla v rozporu s povinnostmi USA dle Článku XIX: 1(a) dohody GATT 1994 a Dohody o ochranných opatřeních. Odvolací orgán ve své zprávě několikrát uvádí: „USA selhaly v poskytování odůvodněných a adekvátních vysvětlení prokazujících, že nepředvídatelný vývoj byl příčinou vzrůstajících dovozů, způsobující vážná poškození významným domácím výrobcům.“

Orgán pro řešení sporů 10. prosince 2003 přijal zprávu Odvolacího orgánu a zprávu panelu, upravenou zprávou Odvolacího orgánu. Téhož data Spojené státy informovaly členy o vydání Proklamace 7741 prezidenta Spojených států ze 4. prosince 2003, která dala zaniknout všem ochranným opatřením, které byly věci sporu na základě Section 204 US Trade Act of 1974.

4.2.3 Odvetná opatření Evropské Unie

V souvislosti s uvalením až třicetiprocentních cel na dovoz ocelářských výrobků do USA se EU rozhodla činit odvetné kroky, a to nejen formou konzultací s USA na půdě WTO, ale také uvalením dočasných ochranných opatření na dováženou ocel.

Spor, který je veden pod značkou WT/DS260 byl započat vyžádanou konzultací Spojených států amerických s Evropskou Unií 30. května 2002.

Jádrem sporu se stalo Nařízení Komise č. 560/2002 z 27. března 2002 stejně tak jako jakékoli dodatky a rozšíření, které by s tímto nařízením souvisely případně další související opatření. USA si stěžovaly na totéž, nač si stěžovala EU ve sporu WT/DS248.

Dočasná ochranná opatření (dle Nařízení Komise č. 560/2002) měla platit po dobu 6 měsíců a během této doby měla Evropská komise zhodnotit, zda tato opatření budou dále používána, odstraněna nebo jen pozměněna. Výše uvedená opatření nezahrnovala rozvojové země a dále Kazachstán, Rusko a Ukrajinu (tyto země byly vázány jinými dohodami). Dle EU byla tato opatření tvořena s důsledným ohledem na pravidla WTO a byla odvozena od nejvyšší dosažené úrovně dovozů roku 2001. Cla se pohybovala mezi 14,9 % až 26 % a týkala se několika druhů ocelářských výrobků. Systém kvót na zmíněné výrobky byl vypočítán dle průměrné úrovně dovozů mezi lety 1999 – 2001 s připočtením 10 %. Dovozy do kvóty nepodléhaly zvýšenému clu, dovozy nad danou kvótu podléhaly zvýšené celní sazbě (14,9 % - 26 %). Rozdělení kvót podléhalo systému „first come – first served“. Tato opatření byla učiněna s ohledem na ochranu evropského průmyslu a pracovních míst, EU se chtěla vyvarovat zaplavení trhu ocelí, která nebyla vpuštěna na americký trh.

Dalším krokem EU bylo vydání Nařízení Rady EU č. 1031/2002 z 13. června 2002. Tento odvetný dokument proti americkým ochranným opatřením na ocelářské výrobky uvádí možnost uvalení dodatečných dovozních cel (8 %, 13 %, 15 %, 30 %, 100 %) na širokou škálu amerických výrobků dovážených do EU (příkladem mohou být motocykly Harley-Davidson, džus Tropicana a další ovocné džusy, textil, ale také výrobky z oceli). Dodatečná cla měla být aplikována od 20. března 2005. Rozhodne-li Orgán pro řešení sporů, že ochranná opatření USA jsou v rozporu s WTO dohodami

před tímto datem (20. března 2005), poté by dodatečná dovozní cla vstoupila v platnost od pátého dne, který následuje po datu rozhodnutí Orgánu pro řešení sporů. Nařízení Rady EU č. 1031/2002 bylo počátkem prosince zrušeno Nařízením Rady EU č. 2168/2003 s ohledem na odstranění ochranných opatření prezidentem Spojených států, které proběhlo 4. prosince 2003.

Japonsko podalo žádost o přidání se ke konzultaci 7. června 2002.

19. srpna 2002 USA požádaly o ustanovení panelu. Spojené státy tvrdily, že opatření EU jsou v rozporu s ustanoveními uvedenými v žádosti o konzultaci a také prohlásily, že Článek 12.4 Dohody o ochranných opatřeních byl porušen.

Na setkání Orgánu pro řešení sporů (30. srpna 2002) bylo rozhodnuto o odložení ustanovení panelu. Na dalším setkání (16. září 2002) byl však panel ustanoven. Egypt, Japonsko a Jižní Korea si vyhradily práva třetích stran v tomto sporu. 23. září 2002 se k těmto zemím přidalo i Turecko.

Šetřením oficiálních dokumentů WTO nebyl zjištěn jakýkoli další posun ve sporu WT/DS 260.

4.2.4 Zhodnocení činnosti WTO v rámci sporu o ocel

Spor o ocel je atypický množstvím sporů, které byly vedeny v jedné věci mnoha státy. Zatímco u banánové války byla rozepře o daná opatření vedena ve sporu jediném (WT/DS27), v případě oceli to bylo sporů osm. Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporu v tomto ohledu zastává poměrně rozumné stanovisko – nebylo třeba sestavovat 8 panelů pro každou žalující zemi, ale pouze jeden pro všechny.

Analyza časových lhůt mezinárodního obchodního sporu o ocel

Tabulka 10: Časové lhůty mezinárodního obchodního sporu o ocel

Činnost	Datum
Žádost o konzultaci s USA podaná EU	7.3.2002
Žádost o konzultaci s USA podaná Japonskem	20.3.2002
Žádost o konzultaci s USA podaná Jižní Koreou	20.3.2002
Žádost o konzultaci s USA podaná Čínou	26.3.2002
Žádost o konzultaci s USA podaná Švýcarskem	3.4.2002
Žádost o konzultaci s USA podaná Norskem	4.4.2002
Žádost o konzultaci s USA podaná Novým Zélandem	14.5.2002
Žádost o konzultaci s USA podaná Brazílií	21.5.2002
Žádost EU o ustanovení panelu	3.6.2002
Panel sestaven	25.7.2002
Oznámení o odkladu rozhodnutí sporu panelem	20.2.2003
Zpráva panelu - rozšířena mezi ostatní členy	11.7.2003
Zpráva Odvolacího orgánu - rozšířena mezi členy	10.11.2003
Zprávy Odvolacího orgánu a panelu přijata Orgánem pro řešení sporu	10.12.2003

zdroj: Sekundárně získaná data z www.wto.org

Z analýzy časových lhůt (viz Tabulka 10) vyplývá, že konzultace EU a USA trvaly 88 dní. Tato téměř dvojnásobná doba doporučené lhůty konzultací byla ovlivněna dalšími spory ve stejné věci, kdy země, kterých se týkal tento spor, podávaly postupně nové žádosti o konzultace s protistranou. Žádost Evropské unie o vytvoření panelu a následné sestavení panelu zabralo 52 dní. I zde tedy byla lhůta překročena, ale opět s ohledem na ostatní spory v dané věci je 7 denní překročení lhůty téměř v normě. Rozsah a složitost sporu zapříčinily, že zpráva panelu byla vydána až za 11 měsíců a 16 dní. Rozhodování panelu tak bylo téměř stejně časově náročné jako ve sporu o banány. Další rozpory v předepsaných lhůtách nastaly v okamžiku, kdy USA avizovaly záměr odvolat se. Předseda Odvolacího orgánu oznámil prodloužení lhůty pro vypracování odvolací zprávy, která byla rozšířena mezi členy po devadesáti dnech rokování Odvolacího orgánu. Přijetí zpráv panelu a odvolacího orgánu Orgánem pro řešení sporů proběhlo dle norem.

4.2.5 Zhodnocení činnosti WTO v rámci sporu o ocel WT/DS260

Spor o ocel, který vedly Spojené státy americké proti Evropské unii, kde věci sporu bylo Nařízení Komise č.560/2002, není možné komplexně zhodnotit, protože stále není ukončen vzájemně dohodnutým řešením, o čemž vypovídá aktualizovaný dokument o sporech, které jsou vedeny na půdě WTO z 24. ledna 2008.

Analýza časových lhůt mezinárodního obchodního sporu o ocel – WT/DS260

Hodnocením začátku sporu WT/DS260 bylo zjištěno, že proces konzultací trval 81 dní, tedy o 21 dní více, než je uvedeno v Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporu. Sestavení panelu proběhlo v souladu s DSU (viz Tabulka 11).

Tabulka 11: Časové lhůty mezinárodního obchodního sporu o ocel – WT/DS260

Činnost	Datum
Žádost o konzultaci s EU podaná USA	30.5.2002
Žádost USA o ustanovení panelu	19.8.2002
Panel sestaven	16.9.2002

zdroj: Sekundárně získaná data z www.wto.org

4.2.6 Dopady sporu o ocel

Hlavním důvodem americké prohry sporu o ocel se zdá být neodůvodněné a neadekvátní vysvětlení vážného poškození, které utrpěly významní výrobci v USA zvýšenými dovozy oceli díky nepříznivému vývoji.

Ochranná opatření proti dovozu oceli nakonec platila přes rok a půl, kdy se americký ocelářský průmysl snažil vyrovnat s tvrdou světovou konkurencí i tím, že restrukturalizoval pracovní místa a zvyšoval produktivitu práce. Tyto postupy však nezabránilo tomu, aby některé podnikatelské subjekty nevstoupily do úpadku a nebyly konsolidovány (více než 30 amerických výrobců oceli zaniklo – např. Bethlehem Steel Corporation, LTV Corporation). Opatření, které učinil G.W.Bush, bylo oddálením nevyhnutelných událostí.

Spor o ocel nebyl jen obchodním sporem, ale byl velmi ovlivněn i politickou situací v USA, a to především prezidentskými volbami. G.W. Bush potřeboval politickou podporu v tradičních státech výrobců oceli (Pensylvánii, Západní Virginii a Ohio) a krok vedoucí k ochraně ocelářského průmyslu mu mohl velmi pomoci. Dodatečná dovozní cla zmíněná v Nařízení č. 1031/2002, které vydala Rada EU byla mířena proti výrobkům, které jsou vyráběny na území Floridy a středozápadu, klíčových oblastech pro znovuzvolení G.W.Bushe prezidentem (prezidentské volby se v USA konaly v listopadu 2004). S ohledem na vstup platnosti dodatečných dovozních cel (od pátého dne, který následuje po datu rozhodnutí Orgánu pro řešení sporů) se zdá být proklamace učiněná prezidentem USA 4. prosince 2003 politicky svázána s ukončením sporu o ocel.

4.3 Spor nejméně rozvinuté země

WTO je mezivládní organizací, členy jsou rozvinuté země, ale také rozvojové země a nejméně rozvinuté země (least developed country, LDC), které tvoří většinu členské základny WTO. Je tedy možné, aby spor před Orgánem pro řešení sporů byl veden i za účasti rozvojových a nejméně rozvinutých zemí, jakožto žalující země? V minulých kapitolách (Banánová válka, Spor o ocel) byla tato majoritní skupina členů WTO zastoupena buď jako třetí strana (např. Malajsie, Turecko, Venezuela ve Sporu o ocel), anebo i v samotném sporu jako žalující země (např. Venezuela, Ekvádor, Honduras, Mexiko v Banánové válce – zde však tyto země těžily z pomoci výrazně zkušeného partnera – USA).

Prvním sporem, který byl řešen v rámci Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporu a kde žalující stranou byla nejméně rozvinutá země, se stal spor WT/DS306.

Spor, kde jako první vystupovala hlavní a jediná žalující země se statutem LDC, se rozhořel 28. ledna 2004. V tento den Bangladéš zažádal o konzultaci s Indií. Konzultace byla vedena kvůli určitým anti-dumpingovým opatřením uvalených Indií na dovozy olověných baterií (lead acid battery) z Bangladéše.

Bangladéš považoval zmíněná opatření v rozporu s Článkem VI Všeobecné dohody o clech a obchodu z roku 1994 (GATT 1994) a s Anti-dumpingovou dohodou. Dále se Bangladéš domníval, že v důsledku uvalení anti-dumpingových cel Indie mohla jednat v rozporu se svými povinnostmi dle Článku I:1 a II:1 GATT 1994. Bangladéš také zvažoval, že přínosy narůstající díky těmto opatřením, jsou neplatné či poškozující na základě GATT 1994.

EU zažádala o připojení se ke konzultacím 11. února 2004.

20. února 2006 strany informovaly Orgán pro řešení sporů o vzájemně dohodnutém řešení na skutečnostech vznesených Bangladéší. Opatření, která byla uvedena v žádosti o konzultaci byla, ukončena Indickým celním oznámením č. 01/2005 (India's Customs Notification No. 01/2005) pocházejícím z 4. ledna 2005. Informace o sporu nabízí Tabulka 12.

4.3.1 Zhodnocení činnosti WTO v rámci sporu WT/DS306

Tabulka 12: Mezinárodní obchodní spor WT/DS306

Informace o sporu a činnostech	
Žalující země	Bangladéš
Žalovaná země	Indie
Žádost o konzultaci	28.1.2004
Vzájemně dohodnuté řešení	20.2.2006

zdroj: Sekundárně získaná data z www.wto.org

Mezinárodní obchodní spor vedený Bangladéši proti Indii ve věci anti-dumpingových opatření na dovoz olovených baterií je zvláštní především tím, že nejméně rozvinutá země jakou je Bangladéš tímto sporem zaútočila na asijského tygra – Indii, a byla úspěšná.

Dalším zajímavým rysem je skutečnost, že nebyl ustanoven panel a k vyřešení problému postačilo vyjednávání mezi stranami sporu.

K tomuto vyjednávání významně přispěla organizace The Advisory Centre on WTO Law (ACWL). Tato mezivládní organizace, která vznikla v roce 2001, poskytuje právní rady, podporu při řešení sporů na půdě WTO a školení týkající se práva WTO rozvojovým zemím a nejméně rozvinutým zemím. ACWL je organizací nezávislou na WTO a jejím hlavním zdrojem financí je Endowment Fund, který byl vytvořen příspěvky rozvojových a rozvinutých zemí, které jsou členy organizace ACWL.

Jakákoli země, která je OSN označena jako LDC, a která se nachází v přístupovém procesu k WTO nebo je členem WTO, má nárok na čerpání služeb organizace ACWL. Služby, které organizace poskytuje jsou zpoplatněny, avšak pro LDC země jsou velmi nízké (příkladem může být poplatek 40 CHF za hodinu pro LDC země, jež využijí právních služeb, které se týkají řešení sporu u WTO. Pro ostatní rozvojové země dosahuje poplatek výše 162 – 324 CHF/hodinu).

4.4 Statistický přehled sporů

U Orgánu pro řešení sporů bylo (je) řešeno v současné době¹⁶ 373 sporů, přičemž každý rok průměrně vzniklo 27 mezinárodních obchodních sporů (viz Tabulka 13). Uvedené spory se vztahují k období 1995 – 2008 (WTO vznikla v roce 1995).

Tabulka 13: Počet vzniklých mezinárodních obchodních sporů v letech 1995 - 2008

Rok	Počet vzniklých sporů
2008 ¹⁷	4
2007	13
2006	21
2005	11
2004	19
2003	26
2002	37
2001	23
2000	34
1999	30
1998	41
1997	50
1996	39
1995	25
Celkový počet sporů	373
Průměrný počet sporů za rok	27

zdroj: Sekundárně získaná data z www.wto.org

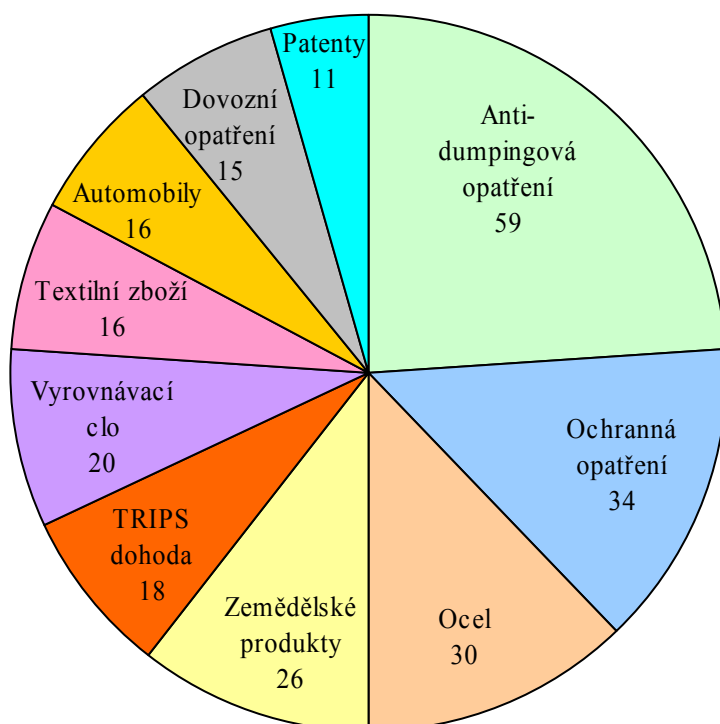
¹⁶ 16.3. 2008

¹⁷ stav k 16.3. 2008

4.4.1 Předmět sporů

Základy WTO jsou položeny hluboko v minulosti v předcházející organizaci a dohodě GATT. Jedním z hlavních cílů po 2. světové válce bylo snížení obchodních bariér na takovou výši, aby byl co nejméně ohrožen mezinárodní obchod a celosvětová hospodářská situace byla co nejpříznivější. WTO v této politice pokračuje i nyní, nejen skrze obchodní kola vyjednávání, ale také díky Orgánu pro řešení sporů, kde hlavním předmětem sporu v posledních letech byla anti-dumpingová a ochranná opatření. Častým předmětem sporu byla také ocel, kde nejčastěji žalovanou stranou byly Spojené státy americké (z 30 sporů, byly USA žalovanou zemí ve 23 sporech). Dalšími nejčastějšími tématy, kterými se musel Orgán pro řešení sporů zabývat, byly zemědělské produkty, opatření související s dohodou TRIPS, vyrovnávací cla, textilní zboží, dovozní opatření, automobily a také patenty (předmět sporů a jejich četnost uvádí Obrázek 1).

Obrázek 1: Počet sporů dle předmětu sporu

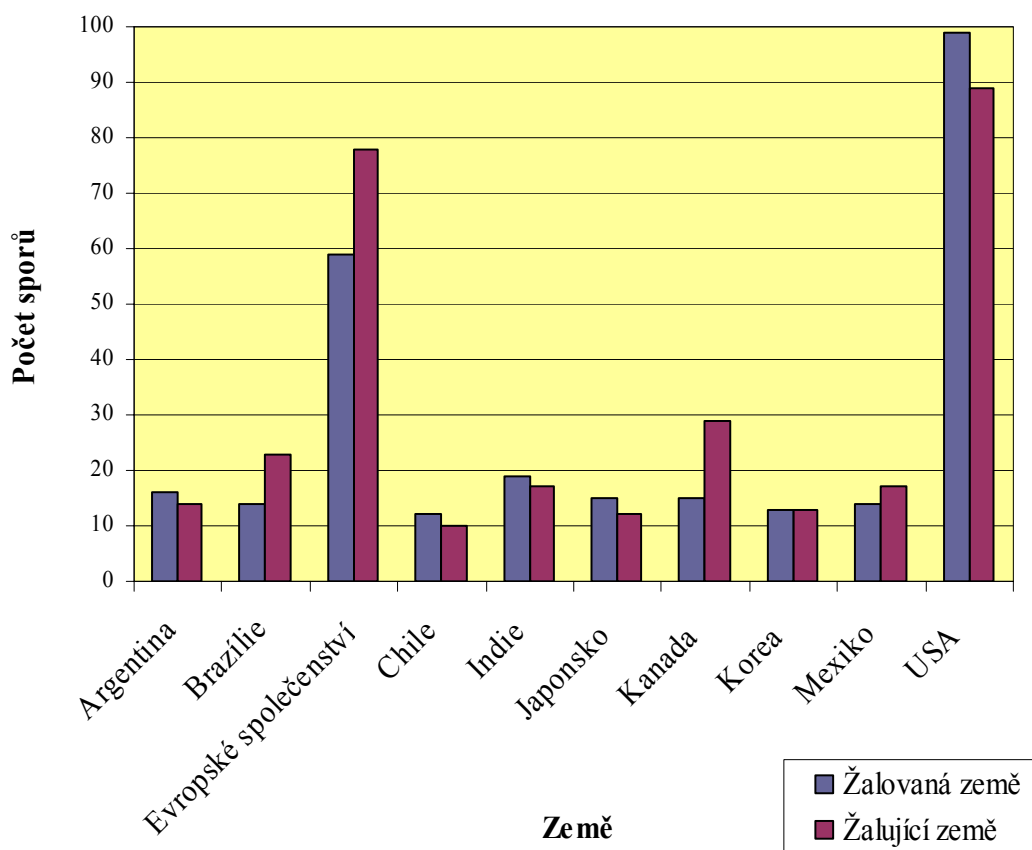

zdroj: Sekundárně získaná data z www.wto.org

4.4.2 Spory dle protistran

Průzkum v oblasti mezinárodních obchodních sporů řešených u WTO prokázal, že nejčastěji žalovanou i žalující zemí jsou Spojené státy americké, které jsou následovány Evropskou unií. Mezi dalšími zeměmi, často se obracejícími na Orgán pro řešení sporů jsou Argentina, Brazílie, Chile, Indie, Japonsko, Jižní Korea, Kanada, Mexiko (Obrázek 2).

Obrázek 2: Spory dle protistran

zdroj: Sekundárně získaná data z www.wto.org

4.4.3 Spory České republiky u WTO

Tabulka 14: Spory České republiky řešené u WTO

Značení sporu	Žalující země	Žalovaná země	Datum podání žádosti o konzultaci	Předmět sporu
WT/DS159	Česká republika	Maďarsko	21.1.1999	Ochranná opatření na dovoz ocelářských výrobků z České republiky
WT/DS148	Maďarsko	Česká republika	12.10.1998	Opatření ovlivňující dovozní clo mouky z Maďarska
WT/DS289	Polsko	Česká republika	16.4.2003	Dodatečná dovozní cla na vepřové maso z Polska

zdroj: Sekundárně získaná data z www.wto.org

ČR předstoupila před WTO s celkem 3 spory (Tabulka 14). Ve dvou případech stála na straně žalované země a jednou se stala i žalující zemí. Tyto spory vedla vždy s blízkými sousedy – Maďarskem a Polskem. Předmětem sporu byla ochranná opatření na dovoz oceli z ČR a opatření ovlivňující dovozní clo mouky z Maďarska (WT/DS159, WT/DS148) a dodatečná dovozní cla na vepřové maso z Polska (WT/DS289). Ani pro jeden ze sporů nebyl sestaven panel.

4.5 Možnosti řešení sporů

V případě, že podnikatelský subjekt zjistí, že obchodní politika země, do které exportuje nebo v ní má jiné podnikatelské záměry, porušuje některé z WTO dohod nebo závazků, která má každá členská země k této organizaci, je oprávněn řešit svůj spor u Orgánu pro řešení sporů u WTO a to skrze členskou zemi, ke které náleží .

S ohledem na vstup České republiky do Evropské unie (1. května 2004) je nynější obchodní politika ČR podřízena Společné obchodní politice EU, jejímž hlavním iniciačním orgánem je Evropská komise (EK), která také provádí konkrétní opatření odsouhlasená Radou EU.

Řízeným rozhovorem s referentkou Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO), bylo zjištěno, že český podnikatelský subjekt postížený opatřeními, která jsou v rozporu s WTO principy, se může obrátit (v případě potřeby řešit tento problém) na Evropskou komisi, přesněji Generální ředitelství pro obchod (Directorate General for External Trade) a to osobně, telefonicky, písemně či emailem. Tyto instituce posoudí relevantnost žádosti o řešení sporu na půdě WTO a případně vyvolají podnět ke konzultacím s druhou stranou v rámci Ujednání o řešení sporů.

Druhou možností je kontaktování státní správy (např. Ministerstva průmyslu a obchodu), která věc postoupí Evropské unii – Evropské komisi.

Evropská komise při vyhodnocování žádosti o započetí sporu u WTO důkladně zváží možnost řešení sporu u této organizace, a to proto, že každý spor vedený na půdě WTO je poměrně nákladnou záležitostí. Každá strana sporu si platí své právníky, odborné znalce a další kvalifikované síly, které mohou být nápomocny ve zdárném dokončení sporu (EU platí tyto náklady ze svého rozpočtu). Ani v případě, že žalující země spor vyhraje, není pravděpodobné, že žalovaná země, která spor prohrála, bude hradit náklady související se sporem. Každá strana sporu si tak nese své finanční břímě. Z tohoto důvodu mnoho rozvojových zemí zatím spory u WTO neřešilo. Mnohdy by ani řešení sporu u WTO nemělo smysl s ohledem na to, že doporučení a rozhodnutí, která jsou ukládána Orgánem pro řešení sporů se týkají obchodních sankcí na zboží pocházející ze země, která spor prohrála. V modelové situaci, kdy rozvojová země žaluje vyspělou zemi (např. USA, EU) za porušení WTO dohod a DSB uzná, že

k porušení dohod došlo a uloží doporučení, se tak může stát, že na dovozy z vyspělé země (USA, EU) budou uložena vysoká cla, která se následně promítnou v ceně. Tuto cenu zaplatí obyvatelé, a tím bude žalující země poškozena ještě víc, než kdyby spor řešila jiným způsobem.

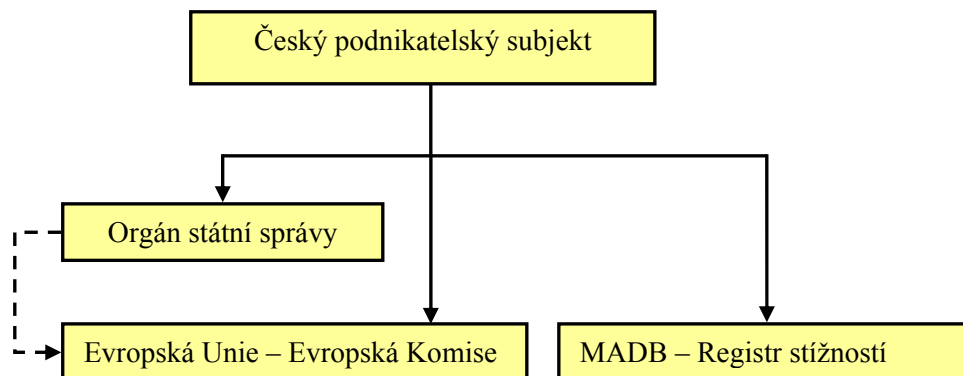
Třetím a nejučinnějším postupem, při řešení mezinárodního obchodního sporu českým podnikatelským subjektem, se stává podání podnětu prostřednictvím Registru stížností (The Complaint Register) v Databázi pro přístup na trh (The Market Access Database, MADB). Každý takový podnět EK posoudí a individuálně řeší. V rámci Strategie pro přístup na trh EU (Market Access Strategy - MAS) EK vyvíjí silnou aktivitu přímo na třetích trzích, aby diplomatickým tlakem odstraňovala překážky obchodu (ve spolupráci se zástupci podnikatelů a členskými státy EU). Strategie přístupu na trh je projekt Evropské komise, který se zrodil roku 1996. Tehdy EK vydala sdělení, ve kterém představila svůj návrh podpory evropských výrobců a jejich přístupu na trhy třetích zemí. Uznala tak, že unijní politiku otevřeného trhu, liberálnosti a odmítání překážek obchodu je nutné vyvážit co nejrozsáhlejšími aktivitami ve prospěch unijních vývozců. Cílem MAS bylo především odstranění různorodých obchodních překážek.

Pokud by se nepodařilo problém odstranit jednáním – diplomatickým tlakem, další fází by mohlo být zahájení sporu u WTO. Je ale třeba vzít v úvahu, že ne každá překážka obchodu znamená porušení obchodních pravidel. Subjekt se může setkat s opatřením, které omezuje jeho činnost, ale není v rozporu s pravidly. EK se snaží odstraňovat i takové překážky, které nelze řešit sporem ve WTO. Pouze tehdy, když se jedná o závažný problém většího rozsahu a o prokazatelné porušení obchodních dohod, může EK iniciovat spor.

Řízeným rozhovorem bylo dále zjištěno, že Registr stížností byl v databázi vytvořen teprve v prosinci 2007 a je tedy relativně nový a jeho fungování se bude teprve vyhodnocovat. Odbor mnohostranné a společné obchodní politiky MPO plánuje zorganizovat prezentaci pro podnikatele o databázi, připravuje se i informační brožura, přesné datum vydání ale zatím nebylo stanoveno.

Možnosti řešení mezinárodních obchodních sporů (MOS) českých podnikatelských subjektů dokumentuje Obrázek 3.

Obrázek 3: Možnosti řešení MOS českých podnikatelských subjektů

zdroj: Primárně získané informace z Ministerstva průmyslu a obchodu

Jaký podnikatelský subjekt může nejpravděpodobněji vést spor u WTO? Evropská komise po posouzení vážnosti možného budoucího sporu dává přednost takovým sporům, které se vztahují na více zemí a odvětví, nebo se jedná o velké výrobce a sdružené asociace výrobců (obchodníků, podnikatelů). Hlavním důvodem jsou vysoké náklady, které jsou spojené s vedením sporu u WTO.

5. Závěr

Světová obchodní organizace je součástí mezinárodního obchodu více jak deset let a navazuje tak na mnohaleté úsilí provizorní organizace GATT. Za dobu fungování WTO byly řešeny mnohé palčivé otázky mezinárodního obchodu týkající se životního prostředí, elektronického obchodu a dalších aktuálních témat, avšak jedním ze základních pilířů Světové obchodní organizace zůstává urovnávání mezinárodních obchodních sporů, které byly vyvolány porušením dohod či závazků ujednaných na půdě WTO. Spory vznikaly již za provizorní organizace GATT a byly zde také řešeny, ale tehdejší právní úprava neposkytovala dostatečnou podporu pro jejich vyřešení, v důsledku absence pevných časových rozvrhů pro jednotlivé činnosti, které probíhaly v řízení pro urovnání sporu.

Záměrem této bakalářské práce tak bylo analyzování systému řešení obchodních sporů u WTO a zhodnocení činnosti Světové obchodní organizace v rámci konkrétních příkladů. Neméně důležitým cílem bylo i seznámení se s organizací WTO, jakožto institucí usnadňující obchod mezi národy.

V souvislosti s Uruguayským obchodním kolem a vznikem Světové obchodní organizace byly upraveny i časové lhůty v Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů tak, aby zaručovaly zdárné dokončení sporu v co nejkratší možné lhůtě. Analýzou jednotlivých případů bylo zjištěno, že tyto časové rozvrhy nebyly 100 % naplněny, ale bylo dbáno na to, aby se proces vyřešení sporu příliš neodchyloval od těchto termínů. Lze tedy konstatovat a potvrdit pracovní hypotézu H_1 , že termíny a časové limity při řešení mezinárodních obchodních sporů na půdě WTO zajišťují včasné vyřešení sporů. Lhůty a postupy ale nejsou zárukou, že země, která spor prohrála uvede včas svoje jednání či obchodní politiku do souladu s rozhodnutími a doporučeními Orgánu pro řešení sporů. Spor se tak stává vyřešeným, ale kompenzace pro poškozenou zemi je často velmi těžko a zdlouhavě vymahatelná. Tento problém je v současné době v diskuzi u WTO, ale je otázkou, kdy bude odstraněn.

Světová obchodní organizace je otevřena všem státům světa, rozvinutým zemím, ale i rozvojovým a nejméně rozvinutým a to i v případě řešení sporů, jak dokazuje spor nejméně rozvinuté země (viz kapitola 4.3 Spor nejméně rozvinuté země). Demokracii

v organizaci dále podporuje konsenzus, který je nutný pro rozhodování o všech důležitých tématech. Pravidla ve formě dohod a závazků, která jsou ve WTO uplatňována, poskytují dobré výchozí podmínky pro dosažení snadnějšího obchodování mezi národy a je tak možné potvrdit hypotézu H₂. Nebýt těchto pravidel, bylo by velmi obtížné vést mezinárodní obchod a některé spory by mohly vyústit nejen v obchodní války, ale i ke zhoršení politické situace a válečný konflikt. Nejčastějšími předměty sváru mezi zeměmi jsou antidumpingová a ochranná opatření. Je tedy zřejmé, že i přes veškerou snahu o liberalizaci obchodu zůstávají v platnosti (v některých zemích) obchodní bariéry, které se snaží WTO omezovat. Mezi nejvýznamnější žalované i žalující strany sporů patří Evropská unie a Spojené státy americké, pro které je mezinárodní obchod klíčový. Naproti tomu Česká republika není příliš častým účastníkem sporů a to především v souvislosti s jejím členstvím v Evropské unii, kdy obchodní politika České republiky je podřízena Společné obchodní politice EU.

Výrazným prvkem bakalářské práce jsou také informace o možnostech řešení situace, kdy český podnikatelský subjekt je poškozen obchodní politikou jiné země.

6. Summary

The goal of my bachelor thesis is the analysis and summing up of disputes, which have been settled under the World Trade Organization (WTO), as well as the introduction of the WTO as an organization that aims to liberalize the international trade.

The WTO has been influencing the international trade for more than ten years and it is a successor to the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT). Under the WTO many important issues have been solved, such as environmental protection, electronic commerce and labour standards, but the dispute settlement has remained the central pillar of the WTO policy. Disputes between nations usually emerge, when a member government is violating the WTO's agreements and commitments.

The analysis of the dispute settlement procedure has shown that timetables, which are determinative for settling disputes, were sometimes not fully consistent with concrete dispute nevertheless disputes have been solved almost on time. However, these timetables can not guarantee that the losing party will bring its "wrong" policy into line with rulings or recommendations of the Dispute Settlement Body. The dispute is solved, but the means of compensation for harmed country are not easily achievable and claimable.

The WTO is open to all countries – developed countries, developing countries, and even the least developed countries are welcomed. The democracy in the WTO is supported by the consensus that is binding for a decision making about all important topics. Rules in form of WTO's agreements and commitments provide good position for the achievement of the freer trade between nations.

The most frequent subjects of disputes are antidumping and safeguard measures. The most frequent claimants as well as respondents are the United States of America and the European Union.

Another important part of my bachelor thesis is also information on the opportunities of settling disputes in case that the Czech business unit is harmed by the trade policy of other country.

7. Přehled použité literatury

1. Asian Development Bank. *General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)/WTO History* [online]. c2008, [citováno 2008-02-11]. Dostupné z: <<http://www.adb.org/Documents/Others/OGC-Toolkits/WTO/wto0100b.asp>>.
2. BOND, E., CHING S., LAI, E. *The Role of MFN in WTO Accession* [online]. c2003, [citováno 2008-02-11]. Dostupné z: <http://www.hiebs.hku.hk/working_paper_updates/pdf/wp1083.pdf>.
3. Forbes.com Inc. *DAVOS WTO ministers hope for April breakthrough* [online]. c2008, [citováno 2008-01-31]. Dostupné z: <<http://www.forbes.com/markets/feeds/afx/2008/01/27/afx4578653.html>>.
4. HITZGEROVÁ, G. *Instituce ve světové ekonomice*. 1. vyd. Praha: VŠE, 2003. ISBN 80-245-0551-7.
5. KLABOUCHOVÁ, I. *Cl a původ zboží*. 1. vyd. Praha: POLYGON, 1995. ISBN 80-901778-6-7.
6. LEE, E. *Trade Liberalization and Employment* [online]. c2005, [citováno 2007-11-29]. Dostupné z: <http://www.un.org/esa/desa/papers/2005/wp5_2005.pdf>.
7. MORAVEC, M. *Hospodářské vztahy EU a USA prismaticem jednání v rámci WTO* [online]. c2005, [citováno 2007-11-29]. Dostupné z: <www.europlatform.cz/nazory/final_EU_USA_WTO.doc>.
8. PEER, F. *Základní informace k WTO a DDA* [online]. c2006, [citováno 2008-02-11]. Dostupné z: <<http://www.mpo.cz/dokument7894.html>>.

9. PECHLÁT, J. *Spotřebitelé a mezinárodní obchod (6): Všeobecná dohoda o clech a obchodu I* [online]. c2007, [citováno 2007-11-29]. Dostupné z: <<http://www.spotrebitele.info/clanek.shtml?x=199786>>.
10. PÍSAŘÍKOVÁ, P. *Řešení obchodních sporů ve WTO* [online]. c2007, [citováno 2007-02-11]. Dostupné z: <<http://www.mpo.cz/dokument31684.html>>.
11. Prague model of United Nations. *WTO Urovnávání obchodních sporů v rámci WTO* [online]. c2008, [citováno 2007-10-31]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/soubory/student-summit/ke_stazeni/WTO/fs_wto_urovnvani_sporu.pdf>.
12. PRŮŠA, P. *Celní hospodářství a daňová soustava – pro kombinovanou formu studia*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2006. ISBN 80-7194-915-955-785-06.
13. Ministerstvo financí České republiky. *WTO – Světová obchodní organizace* [online]. c2005, [citováno 2008-02-11]. Dostupné z : <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/meo_wto.html>.
14. ŠRONĚK, I. *Světová obchodní organizace*. 2. vyd. Praha: VŠE, 1999. ISBN 80-7079-838-6.
15. The World Trade Organization. *Trading into the Future* [online]. c2001, [citováno 2007-10-31]. Dostupné z: <http://www.wto.org/english/res_e/download_e/tif.pdf>.
16. The World Trade Organization Information and Media Relations Division. *Understanding the WTO* [online]. c2007, [citováno 2007-10-31]. Dostupné z: <http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf>.

Seznam tabulek a obrázků

Tabulka 1: Časové lhůty při řešení sporů DSB.....	17
Tabulka 2: Tradiční AKT státy – vývozní limity	22
Tabulka 3: Typy celních kvót	23
Tabulka 4: Banana Framework Agreement (1995)	24
Tabulka 5: Typy celních kvót dle Nařízení č. 216/2001.....	28
Tabulka 6: Typy celních kvót dle Nařízení č. 1964/2005.....	29
Tabulka 7: Identifikace stran mezinárodního obchodního sporu WT/DS27	30
Tabulka 8: Časové lhůty mezinárodního obchodního sporu WT/DS27	31
Tabulka 9: Identifikace stran mezinárodního obchodního sporu o ocel.....	35
Tabulka 10: Časové lhůty mezinárodního obchodního sporu o ocel.....	39
Tabulka 11: Časové lhůty mezinárodního obchodního sporu o ocel – WT/DS260	40
Tabulka 12: Mezinárodní obchodní spor WT/DS306.....	43
Tabulka 13: Počet vzniklých mezinárodních obchodních sporů v letech 1995 - 2008 ..	44
Tabulka 14: Spory České republiky řešené u WTO	47
Obrázek 1: Počet sporů dle předmětu sporu	45
Obrázek 2: Spory dle protistran	46
Obrázek 3: Možnosti řešení MOS českých podnikatelských subjektů.....	50

Přílohy

Seznam příloh

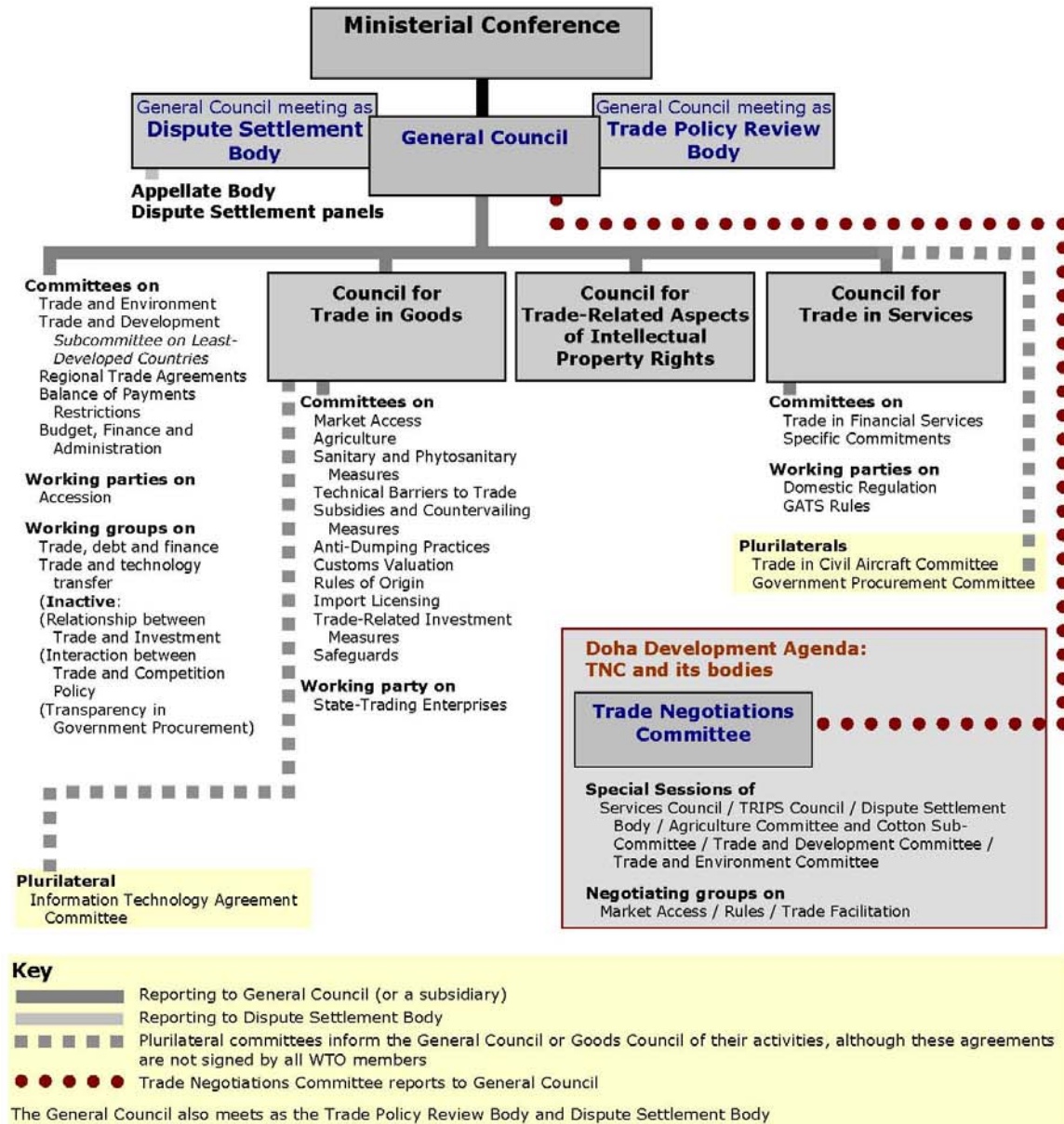
Příloha 1: Organizační struktura WTO

Příloha 2: Proces řešení sporů

Příloha 1: Organizační struktura WTO

WTO structure

All WTO members may participate in all councils, committees, etc, except Appellate Body, Dispute Settlement panels, and plurilateral committees.

Příloha 2: Proces řešení sporů

